

**laiškai
lietuviams**

lapkritis/november 1982

VALDOVAS KRISTUS	325	Anicetas Tamošaitis, S.J.
KARALIAUS UGNYS TURI DEGTI	328	Iš Sibiro
AR NEKRIKŠČIONIS GALI BŪTI IŠGANYTAS?	330	Juozas Vaišnys, S.J.
SIRENŲ VILIONĖS	332	Anicetas Tamošaitis, S.J.
KAS ŽMOGŲ SUTĖPA?	335	Chiara Lubich
IŠPŪDŽIAI IŠ “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KELIONĖS	336	Gunda Kodatienė
HIMNAS ŽVAKIDEI	344	Pranas Pusdešris
JAUNYSTĖS DŽIAUGSMAS, MEILĖ IR. . . MIRTIS (IV)	345	Vytautas Kasniūnas
IŠTRAUKA IŠ ATSIMINIMŲ	348	Mama Ada
DEVINTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS	351	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	355	Gediminas Vakarlis
KALBA	359	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	360	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

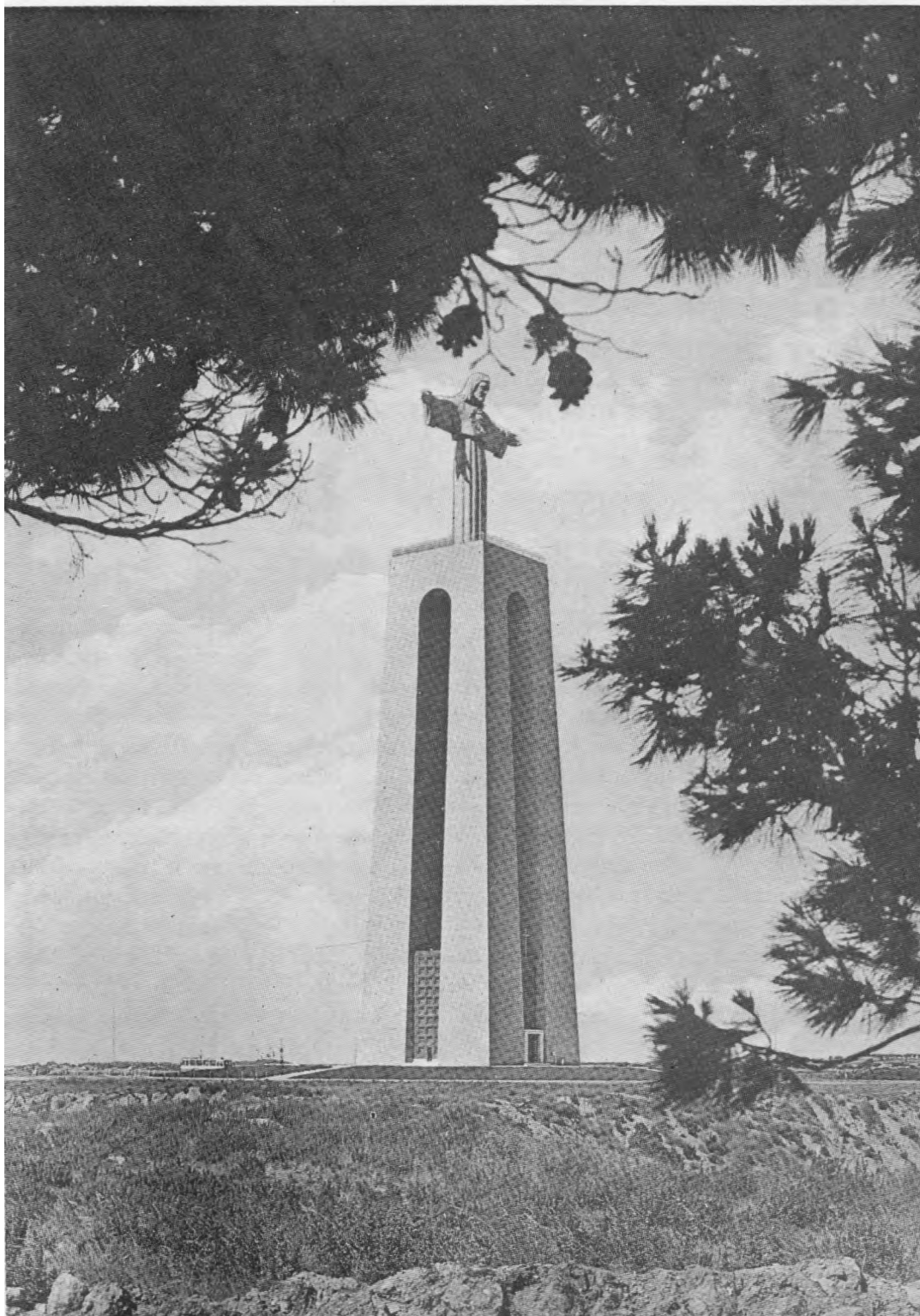
1982 / LAPKRITIS – NOVEMBER / VOLUME XXXIII, NO. 10

VALDOVAS KRISTUS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Kas lankosi Romoje, tas tikriausiai nueina pažiūrėti vieno garsaus pastato Vatikane — vadinamosios Siksto koplyčios. Pagarsėjusi ji svarbiausia dėl dviejų priežasčių. Viena, joje kardinolai renka naują popiežių. Kaminas, kuris susirinkusiai miniai baltais arba juodais dūmais praneša apie balsavimo rezultatus, yra ant šios koplyčios stogo. Antra, Siksto koplyčia garsi menininko Mikelandželo paveikslais. Tos koplyčios lubose puikiomis freskomis nupiešta žmonijos istorija: kaip sukuriame mūsų pirmieji tėvai Adomas ir Ieva, kaip jie puola ir išvaromi iš rojus, kaip pranašai ir sibilės skelbia ateisiantį Atpirkėją. .. Bet gal dar daugiau, negu tos lubų freskos, lankytojo dėmesį pagauna ir prirakina didžiulis paveikslas priešakinėje sienoje, nuo vieno koplyčios krašto iki kito, nuo aukštų lubų viršuje iki altoriaus apačioje. Ten pavaizduotas Valdovas Kristus, skelbiantis vieną savo karališkųjų dekretų.

Nušviestas aukso spindulių, supamas šventųjų kaip kokio gyvo vainiko, angelams viršuje laikant įrankius, kuriais buvo kankintas, — kryžių, plakimo stulpą, erškėčių vainiką, vinis, — jis stoja nuo debesų sosto, pakėlęs aukštyn dešinę ranką, tartum priduoti svorio savo skelbiamam siaubingam nuosprendžiui Paskutiniame teisme: "Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį!" Paveiksle matome, kaip šiurpas supurto Viešpatį supančius šventuosius. Net Marija, nekalčiausioji Motina, sėdinti prie Kristaus kojų, su išgąsčiu nugręžia šalin savo veidą. Turbūt geriausi žodžiai išreikšti šiam Mikelandželo vaizduojamam Kristui yra Dies irae giesmėje: Rex tremendae majestatis, didžios galybės valdovas. Jis pats tokį save nupiešė 25-me Mato evangelijos skyriuje: "Kai ateis Žmogaus Sūnus savo šlovėje ir kartu su juo visi angelai, tada jis atsisės savo garbės sosto". Ir šioje vietoje vadina save valdovu, karalium: "Ir tars karalius..."

Kristaus Karaliaus statula netoli Lisabonos, Portugalijoje.

Per metus Bažnyčios apeigose mums rodomos įvairios Kristaus pusės. Sutinkame jį kaip kūdikį prakarte, kaip mokytoją, kaip gydytoją, kaip pranašą, skelbiantį ateities įvykius, kaip užjaučiantį draugą, verkiantį su kitais, kaip nuodėmių atleidėją, kaip kentėtoją, kaip svečią, kuris taria "iki pasimatymo" savo bičiuliams, eidamas nuo jų pas Tėvą. .. O bažnytinių metų pabaigoje, paskutinį sekmadienį prieš adventą, jis pateikiamas mūsų mąstymui kaip didžios galybės visatos valdovas. Dailininkas Mikelandželas savo paveikslu Siksto koplyčioje, vaizduojančiu Mato evangelijos 25-ąjį skyrių, kur Kristus save piešia kaip tokį galingą valdovą, daug pasitarnavo vienai mūsų sielos galiai, būtent vaizduotei. Bet reikia pridėti, kad jis taip pat pasitarnavo dar ir kitai sielos galiai — meilei. Tai pravartu keletu žodžių pasiaiškinti.

Turima čia omenyje meilės ryšys tarp mūsų ir Kristaus. O apie meilę apskritai galioja toks dėsnius: kad ji būtų gili ir tvindanti širdį laime, reikia tinkamo nuotolio tarp mylinčio ir mylimo. Atstumu čia suprantamas ne fizinis nuotolis, bet pagarba. Šiuo požiūriu mylėjimą galime palyginti su matymu. Paimkime knygą. Jei ją laikome per arti akių, skaityti negalime, nes raidės pasidaro aptrauktos miglos. Ir gražiausio teksto mūsų akys nebemato dėl to per mažo atstumo. Taip yra ir su meile. Jei asmuo, kurį mylime, yra per arti arba, panaudojus geresnį žodį, per daug apsiprastas, yra pavojus, kad galime prarasti iš akių jo vertumą, o tada mūsų meilė darosi sekli, be nuostabos ir širdį giliai perliejančio džiaugsmo. Taip gali atsitikti, ir dėl žmogaus trapumo normalu, net su meile Kristui. Kadan gi jis mums toks pažįstamas ir artimas, galime imti reikiamai nebematyti jo didybės; ta didybė pasidaro lyg aptraukta kokios miglos. Kai tokiu būdu reikiamai nebematome, kas jis iš tikrųjų yra, tada ir žinojimas, kad esame Kristaus mylimi, džiugiai nebepasiekia pačių mūsų būties gelmių.

Paimkime pavyzdį iš šv. Petro gyvenimo. Visi žinome evangelijos vietą apie stebuklingą žvejone. Vieną dieną Jėzus įlipo į

valtį, kuri priklausė Simonui (kaip tada Petras dar vadinosi) ir paprašė truputį atsisistumti nuo kranto. Tada atsisėdęs mokė iš jos žmones. Nėra abejonės, kad Simonas Jėzų mylėjo. Iš Jono evangelijos žinome, kad jis tada jau buvo Kristaus mokinys. Pas Jėzų jis buvo atvestas savo brolio Andriejaus, kuris vieną rytą atėjo ir susijaudinęs kalbėjo: "Radome Mesiją!" Jėzus pažvelgė į atvestą Simoną ir jau tada praminė jį Petru, tai yra Uola. Ir ką kitą Mokytojas pagerbė dabar, panaudodamas valtį, jei ne jo, Petro? Žinodami Petro ugningą būdą, galime būti tikri, kad jis mylėjo Kristų, sėdėdamas tą dieną savo valtyje ir klausydamasis jo pamokslo (arba gal ir snūduriuodamas, nes visą naktį buvo praleidęs žuvaudamas). Su Mokytoju jis buvo gana apsiprastas, kaip matome iš fakto, kad po pamokslo, lieptas užmesti tinklus valksmui, nesidrovėdamas išdrožė jam trumpą paskaitėlę apie žvejybos taisykles: jog juokinga bandyti ką nors sugauti tinklu šviesią dieną aiškiam vandenyje, net kai visą naktį, ir geriausiose vietose, nesugauta nė žuvelės. "Bet, jei jau tu sakai, tegu būva!"

Tačiau matome, kaip Petro nusistatymas Jėzaus požiūriu pasikeičia, staiga užgriebus didžiulę daugybę žuvų, taip kad net ėmė trūkinėti tinklai. Sukrėstas Jėzaus didybės, regimos iš to, kad galėjo įsakinėti jūros vandenims ir juose esančioms žuvims arba bent savo žinojimu perskrosti net vandenų gelmes, jis puola Jėzui po kojų sakydamas: "Pasitrauk nuo manęs, Viešpatie, nes aš — nusidėjėlis!" Argi nematome pagarbos nuotolio, išreikšto šiais Petro žodžiais? Stebuklingas žuvų valksmas buvo atidaręs jo akis Kristaus didžiam kilnumui, prieš kurį jis pats buvo toks menkas, tiesiog niekis. Kaip tik dėl to pagarbos atstumo Simono meilė daug pagilėjo. Argi jis galėjo nejausti savyje neišsakomo džiaugsmo, kad, būdamas menkas, buvo pamiltas tokio didingo asmens?

Tuo pačiu būdu ši bažnytinė šventė į rudens pabaigą, rodanti mums Kristų kaip didžios galybės valdovą, prieš kurį esame tokie menki, gali pagilinti mūsų meilę, pri-

KARALIAUS UGNYS TURI DEGTI

(Mintys is Sibiro Kristaus Karaliaus šventės proga)

“Atėjau ugnies atnešti
ir ko norėčiau, jei ne kad degtų. .

Kur Tavo ugnys, Viešpatie? Mes tokie pavargę ir sušalę. Be namų. Bei šeimos. Po svetimu dangum...

Darbo diena baigėsi. Prieš mus naktis ir tolimas kelias namo. Bet argi tai namai! Tai pastogė nuo vėjų mums, darbo jėgai. . .

Kirvių ir pjūklų triukšmas nutilo — liko tik tyla ir sušalusi taiga. Jei šauktum, sušalęs balsas, atrodo, lyg sniego gniūžtė nukristų šalia, nieko nepasiekęs. Bet ir ką gi tu galėtum prisaukti? Nežinai, greičiausiai niekad nesužinosi, nuo kada privalai vadintis našlės vardu. Tik spėlioti gali, kas atreikia duonos mažiesiems. O kokio storumo toji riekelė — ir spėlioti bijai.. .

Kur tavo ugnys? Juk niekada nebuvome labiau alkani ir sušalę. Nuo vėjo ištrykšta ašara ir sušalusi skambtelia į pjūklo metalą. Viešpatie, betgi tai ne metalas. Tai Tavo varpų aidas! Labai tylus, greičiau širdim pajustas, negu išgirstas, bet jis skamba, jis šaukia!

Varpas šaukia, ir aš einu, mintim bren-du per metus ir pusnynus. Dieve, kokia didelė Tavo dvasia — minties laisvė! Niekieno nesulaikyta ir neklaidžiodama ji mane veda į aną dieną, didelę ir gražią, gražesnę už viską, ką gali žadėti gyvenimas.

*

pildyti mus stebėjimosi, ir džiaugimosi, ir dėkingumo, kad esame tokio didingo asmens mylimi, įsirašyti į jo širdį ir mintis. Jei mūsų meilėje kartais būtų kokio nors lėkštumo, labai pravartu panaudoti tiesą, jog Kristus yra *Rex tremendae majestatis*, įdėti į savo meilę daugiau pagarbos nuotolio ir tuo pačiu, sekant gražiu šv. Petro pavyzdžiu, ją pagilinti, padaryti dar labiau gaivinančia širdį ir duodančia daugiau jėgų džiugiai eiti per gyvenimą.

Dvi žvakės prie pravirų Tavo namelio durų. Tik dvi šiandien, Tavo — Karaliaus — dieną minint! Atrodo, visas šviesas pasisavino žemės galingieji, krauju ir gaisrais pažymėję savo pergales. Tau beliko tik šitos vargingos žvakelės. Jų šviesa neapšviečia mūsų veidų, ji miršta, susidūrusi su rudens naktimi už lango. Kaip ji apšvies mūsų takus? Juk atėjome čia pasiklydę ir išsigandę. Juk stovime ant svyruojančios žemės. Mūsų gyvenimas — lyg ant plaukiančios ledo lyties. Niekada nežinai, kada ir į ką ji atsitrenks, bet aišku, kad po to iš visko liks tik šipuliai. Nežinai, kurią naktį pasigirs beldimas į duris, bet atidaryti teks, o po to liks tik atsisveikinimo pabučiavimas. Į Tavo namus mesėjome per aikštę, kur suversti lavonai, ir mes neturėjome teisės ten atpažinti savo brolių. Krauju persunktas kiekvienas mūsų žemės grumstas. Dieve, mums neliko kito kelio, kaip tik čia. Bet pasigailėk. Viešpatie! O kokia maža Tavo žvakių šviesa...

Žvakių šviesa krinta ne ant mūsų, o ant Tavo kelių, Viešpatie, ant tremties, dykumos, Golgotos kelių. Ir visur Tavo rankose matome ugnį. Suprantame kainą, kuria ji apmokėta. Ir šitą ugnį Tu palikai žmogiškoms rankoms, ne visada geroms, ne visada ištikimoms, bet visada silpnoms ir klystančioms. Žmogų Tu kvieti savo bendradarbiu.

— Karaliaus ugnys turi degti, Karaliaus varpai turi skambėti! — tai sako Hiavata, Tavo darbininkas, į darbą pašauktas pačią ankstyviausią dienos valandą.

Savo planams vykdyti Tu dažniausiai pasirenki patį silpniausią įrankį. Šitas Tavo darbininkas labai jaunas, greičiausiai ir nepritęsęs, o labai galimas daiktas, kad nelabai ir protingas, jei drįsta mesti iššūkį žemės galingiesiems, bet kokia kaina pasiryžusiems užgesinti Tavo ugnis. Jis nei nenujaučia, nei galvoja, greičiausiai net nesirū-

pina, kokia kaina jis pats turės apmokėti savo ryžtą — statyti užtvanką nešvariems žemės sriautams. Sakau, jis labai jaunas, bet jo valia nepalaužiama ir, kai kalba, atrodo, kad kartoja Tavo žodžius, girdėtus dar ir šiandien. Jis taip panašus į legendų Hiavatą, savo valia valdžiusį valtį ir norėjusį atnešti laimę savo tautai ir žmonijai; šitas vardas lengvai pakeičia tikrąjį Marijaus vardą.

Karaliaus ugnys turi degti. Tavo žvaikių šviesa krinta ant mūsų takų. Į mano namų duris nakčia dar niekas nesibeldė. Savo rankose dar jaučiu šiltus mažųjų kumščius. Ir sunkesnę valandą visada galiu atsiminti į stiprią ir gerą ranką, niekad neapvylusią ir neišdavusią. Ir visa tai laikau neginčijama savo nuosavybe, už kurią ne visuomet prisimenu Tau padėkoti. Ir šitos mažos laimės man visiškai pakako.

Bet žemėje degamos ne Tavo ugnys. Jose žus bet kokia laimė. Jų šviesoje bus klaidus kiekvienas kelias, ir mano vaikų kelias. Žemę semia ne Tavo vandenys. Jų sriautai užgesins Tavo ugnis. Ką paliksime savo vaikams?..

Karaliaus ugnys turi degti. Taip, jos turi degti. Jei galiu kuo nors padidinti jų liepsnas, leisk man, Viešpatie. Laikyk mane savo nuosavybe. Paversk savo įrankiu. Paimk viską — dabartį ir ateitį. Norime eiti per gyvenimą, savo žingsnius statydami į Tavo pėdas. Jei reikia, paliksime viską: įpusėtą rašinį mokykloje, nebaigtą pasaką vaikams namuose. Eisime, kur siūsi; dirbsime, ką liepsi. Tik tegul dega Tavo ugnis mano krūtinėje, tegul Tavo šviesa apšviečia mano kelius.

Tą vakarą nepagydei kurčio nebylio. Ir nesutikome stabu ištiktojo, nešančio savo patalą. Ne, Tu tik palaikėi savo rankose mano širdį, ir ji pajuto akivaizdų Tavo artumą. Taip pajunta aklasis saulės šviesą. Tavo artumo pajutimas — sauja Taboro šviesos ir džiaugsmo. Dieve, kokį patikimą palydovą Tu mums davei mūsų tremties, mūsų golgotų keliams! ..

*

Tavo šviesa, Viešpatie, krinta ant taigos kelių, ir jie neatrodo neišbrendamai sunkūs.

Kirvis ir pjūklas, Viešpatie, — tai Tavo darbo įrankiai. Ir Tu skalsinsi duoną, kurią vaikams šitais įrankiais uždirbame. Namuose — barakuose kūrenasi ugnis, ir prie jos visada atsiras vietos paskutiniam iš darbo grįžusiam. Duona ir apšalus bulvė — ji visada skanesnė, kai ja daliniesi su labiau alkanu.

Tavo ugnys dega, Viešpatie — gerumo, atleidumo, pasigailėjimo ugnys. Jos šildo šitą žemę. Ir mes norime ją užkariauti Tau. Juk pažadėjai žemę romiesiems.. Ir mes esame romūs. Jei krinta ašara ar skundas, tai tik silpnumo ir nuovargio akimirka. Mūsų keliai Tavo rankose, ir mes esame ramūs. Jei laimėsime šitos žemės tik tiek, kiek reikalinga mūsų kapui, ji bus pažymėta Tavo kryžiumi. Ji bus laimėta Tau.

*

Hiavata, mano broli, tu tikrai negalvojai apie kainą, kuria apmokėsi savo ryžtą. Tu tikrai buvai neprotingas — kaip tie trys, kurie, pamatę žvaigždę, paliko viską ir išėjo į tyrus ieškojimo keliais. Kaip anie dvylika, kurie paliko valtis su gausiu laimikiu ir sekė paskui Jį..

Mano rankose tavo žodžiai, stebuklu praėję Vorkutos spygliuotas užtvaras ir stebuklu perkeliavę Sibiro tolį: "Per skurdžius tyrus, dykumas, neužmatomais rūsčių sniegynų plotais tiesiasi ilga kolona. Neregima jos pradžia gūdžių metų glūdumoje, neregima pabaiga skausmo marių bekraštybėje. Kolona ilga, gaudi, lyg Čiurlionio procesijos motyvas. Dažnai susimąstau: kiek neapykantos, kiek tulžies, kiek juodos žmogaus sąžinės krinta ant palinkusios kolonos. Teka ir leidžiasi saulė, krinta ir švinta žvaigždės, eina dienos, metai, potvyniai neša žmones, tėviškės vartus, gimtos galulaukės takelį prie kryžiaus, o kolona vis eina ir eina. Kur? Gal į juodą nežinią neša vandenį ši juodoji upė? Kur veržiasi patvinę vandenys? Užgniaužti sopulio? Kaip pakreipti šiutos vandenys Karalių ieškojimo keliu? Didžioji ieškojimo, Dievo ilgesio šviesa pašviesti tiems, kurie *in umbra mortis sedent* (kurie sėdi mirties pavėsyje). Pakreipti kelius! Tegul gyvenimas kaip medis

sudega, kad tik ilga, per kančių tyrus einanti kolona surastų Betliejų... Mano širdies ir mano dienų Karaliau, susimąstau šiandien — kas tikėjo, kad išvesi mane į tokį didelį kelią! Prisimenu — prieš devynerius metus pirmą kartą kopiau į Aukos kalną. Mano kunigystės horizonte buvo daug saulės, daug šviesos. Horizonte dar nebuvo išryškėjęs mano kelias. Kalbėjau tada: *ecce ego* — *mitte me* (štai aš — siųsk mane)... Šiandien mano kunigystės horizontas platus. Uždegtos Karaliaus ugnys dega ant visų kelių, ant visų pasisukimų. Į Viešpaties taurę surenku koloną, lyg aukos vyno srovę, ir atnašauju — jiems nežinant, keičiu jų dalį, kreipiu jų sielas į ieškojimą, į ilgėsį, į Dievą. Suklumpu prie Tavo kojų, Dieve. Kas tikėjo, kad išvesi mane į tokį didelį kelią, duosi tokią didelę dalį. . . Čia, kur niekam nevalia, aš rymau prie Jo Širdies ir kartoju: Viešpatie, eik šalin, aš žmogus nusidėjėlis. . . O jūs, mano kelio žmonės, kuriuos man davė Karalius, jūs mano dalia. Jus aš kasdien keliu prie Dievo, mano rankomis kyla jūsų ilgesiai, jūsų dienos, ieškojimai, svyravimai ir meilė. Šiandien jūs stovite šalia manęs. Mano kunigystė — ji yra jūsų. Pridėkite rankas ir neatimkite. Šviesa iš Kristaus, mūsų brolio, taurės švies jums visur ir visada, o Jo malonė darys jus mano ostija — ji turės būti *Hostia pura, Hostia sancta et immaculata*".

*

Ir mane Tu išvedei į didį kelią, Viešpatie. Tegu sustojau jo pusiaukelėje, tegul lyg dulkė kritau jo pakrašty, vis tiek regėjau Tavo šviesą, vis tiek kartoju, iki mirties kartoju: Karaliaus ugnys turi degti. Tegul gyvenimas lyg medis sudega...

Bet kur jos, kur Tavo ugnys? Jos nedega mano namuose. Prie jų netiesia savo rankų mano vaikai. Kur Tavo ugnys?.. Tai argi mano dienos buvo tik tuščių girnų sukimas? Betgi ir Tu nematei savo pergalės. Tu ją žinėjai, bet nematei. Buvai miręs, kai pagaliau suprasta — tikrai šitas buvo Dievo sūnus.

Ir aš žinau, tikiu — Tavo ugnys dega nematomos. Jos rusena paslapčia. Jas kurs-

to netgi tie, kurie Tave neigia. Legijonai, kurie dirba Tau, to nežinodami.

Tavo ugnys rusena. Skaidria liepsna su liepsnos, kai Tu prie savo laužų pridėsi savo ranką. O aš, Viešpatie, taip nedaug smiltelių turiu savo gyvenimo laikrodyje. Su kiekviena krintančia noriu kartoti: Karaliaus ugnys turi degti. . .

AR NEKRIKŠČIONIS GALI BŪTI IŠGANYTAS?

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Neseniai gavome tokio turinio laišką: *Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,*

Kristus griežtai ir aiškiai pasakė: "Kas neatgims iš vandens ir Dvasios, neįeis į Dievo karalystę" (Jn 3,5). Žydai nepripažino ir dabar dar nepripažįsta Kristaus Dievo Sūnumi. Jie nepripažįsta ir krikščioniško krikšto. Miršta daug nekrikštytų vaikų, o taip pat ir krikščioniško krikšto nepriėmusių suaugusių. Pagal Kristaus kategorišką pasakymą jiems dangaus vartai yra uždaryti. Kur dabar galėtų būti jų sielos? Ar galėtų kas nors rimtai apie tai paaiškinti, kad ir galvojantis žmogus būtų įtikintas? Kartais panašių klausimų naivūs aiškinimai tikslo nepasiekia. Su pagarba J N

Gerbiamasis,

Atsakydami į šį klausimą, parašysime, kaip jį aiškina teologai. Ar tas aiškinimas Tamstai atrodys protingas, ar naivus, tai čia jau kitas klausimas.

Tikrai Kristus aiškiai yra pasakęs, kad norintieji būti išganyti turi atgimti iš vandens ir iš Šv. Dvasios, t.y. priimti krikščionišką krikštą. Taip pat katalikų teologu mėgstamas posakis "Nulla salus extra Ecclesiam" (Šalia Bažnyčios nėra išganyto). Tad išeitų, kad tik priklausantieji Katalikų Bažnyčiai ir pakrikštytieji galės būti išganyti. Bet gal Tamsta dar prisimeni, kad maždaug prieš kokią dvidešimt metų Bostone vienas katalikų kunigas pradėjo skelbti, kad tik katalikai galės būti išganyti. Po-

piežius jį sudraudė ir liepė tokių erezijų neskelbti. Jis nesutiko, tai popiežius jį ekskomunikavo. Tad kaip visa tai išaiškinti?

Visiškai yra teisingi pasakymai, kad šalia Kristaus įsteigtos Bažnyčios nėra išganymo, kad išganymui yra būtinais reikalingas krikštas. Juk kiekvienas žmogus gimsta be pašvenčiamosios Dievo malonės. O pašvenčiamoji malonė, kuri atgaunama per krikštą, yra būtina sąlyga patekti į dangų. Visus sakramentus teikia Kristaus įsteigtoji Bažnyčia, todėl reikia būtinais prie jos priklausyti, norint būti išganytam. Taip moko teologai.

Taip, reikia priklausyti prie Kristaus įsteigtosios Bažnyčios, bet prie jos priklausyti galima trimis būdais: 1. siela ir kūnu, 2. tik kūnu, 3. tik siela. Siela ir kūnu prie Bažnyčios priklauso katalikai, gyveną pašvenčiamoje Dievo malonėje. Tik kūnu, bet ne siela, priklauso tie katalikai, kurie nėra pašvenčiamoje Dievo malonėje, kurie gyvena sunkioje nuodėmėje, t.y. nutraukę santykius su Dievu. Žinoma, kai jie atlieka išpažintį ir atgauna pašvenčiamąją Dievo malonę, vėl pradeda priklausyti prie Bažnyčios ne tik kūnu, bet ir siela. Tik siela, bet ne kūnu, prie Bažnyčios priklauso tie, kurie nėra jos matomieji nariai, bet gyvena pašvenčiamoje Dievo malonėje. Be abejo, Kristus nori, kad visi priklausytų Jo įsteigtajai Bažnyčiai ir kūnu, ir siela.

Tačiau čia gali kilti klausimas, kaip tie žmonės, kurie nėra katalikai, kurie nesinaudoja Kristaus įsteigtais sakramentais, kurie ne tik susitaikymo (išpažinties) sakramento nepriima, bet yra net nekrikštyti, gali turėti pašvenčiamąją Dievo malonę. Juk, kaip jau minėta, kiekvienas žmogus gimsta be tos malonės, ir tik krikšto sakramentas ją grąžina.

Taip, krikštas išganymui yra būtinais reikalingas, bet teologai sako, kad krikštas gali būti "in re" arba "in voto". Krikštas "in re" tai yra toks krikštas, kaip yra Kristaus įsteigtas. Jis dar yra vadinamas vandens krikštu. Krikštas "in voto" tai yra tik noro arba troškimo krikštas. Jo pakanka atgauti pašvenčiamąją malonę tada, kai tik-

ro vandens krikšto negalima priimti. Pavyzdžiui, jei nekrikštytas žmogus miršta kur nors dykumose, kur nėra jokio žmogaus, kuris galėtų jį pakrikštyti, tada jo tikras, nuoširdus noras būti pakrikštytam veikia taip, kaip tikras krikštas, suteikdamas jam pašvenčiamąją Dievo malonę. Mat žmogaus išganymas priklauso nuo jo paties valios, nuo jo noro. Jei galima, žmogus privalo vykdyti Kristaus ir Jo įsteigtos Bažnyčios nustatytą išganymo tvarką, turi priimti Jo įsteigtus sakramentus, bet jeigu tų sakramentų ne iš savo kaltės realiu būdu priimti negali, tada pakanka rimto žmogaus noro.

Bet čia vėl gali kilti naujas neaiškumas. Paprastai galima norėti ar troškinti tik to, apie ką žinai, ką pažįsti. Tad ar gali norėti krikšto toks žmogus, kuris nieko apie jį nėra girdėjęs, pvz. koks nors Afrikoje gyvenęs stabmeldys? Čia vėl teologai moko, kad toks žmogus negali norėti krikšto "explicite", bet gali jo norėti "implicite". Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad toks žmogus negali galvoti apie tokį krikštą, koks yra Kristaus įsteigtas, koks Bažnyčioje yra vartojamas, nes jis nieko apie tai nėra girdėjęs. Jis tiki Dievą, Aukščiausiąją Esybę, nes prie to arba savo protu priėjo, arba iš savo religijos išmoko. Jis taip pat supranta, kad toji Esybė yra gera, galinga, kad ją reikia kokių nors būdu garbinti, jos klausyti, ją mylėti. Tada tas stabmeldys savo širdyje pasiryžta daryti viską, ko tik iš jo ta Aukščiausioji Esybė nori, jis pasiryžta vykdyti jos valią. Bet mes žinome, jog ta Aukščiausioji Esybė, tai yra Dievas, nori, kad kiekvienas žmogus apsikrikštytų. Taigi tas stabmeldys, norėdamas vykdyti viską, ko Dievas iš jo nori, nori ir krikšto. Tad tuo momentu, kada jis taip galvoja ir pasiryžta vykdyti Dievo valią, kada jis sužadina tą paklusnumo ir meilės aktą, priima troškimo krikštą, gaudamas pašvenčiamąją Dievo malonę. Užtat ne tik katalikai, ne tik krikščionys, bet net džiunglėse gimę ir augę stabmeldžiai gali būti išganyti, jeigu tik vykdo, ką jų religija ir jų sąžinė jiems liepia.

O kaip su mažais kūdikiais, kurie miršta be krikšto? Juk jų protas dar nebuvo išsi-

vystęs, jie negalėjo galvoti apie kokią nors Esybę, apie tai, ko ta Esybė iš jų nori. Čia yra įvairių nuomonių. Kai kurie teologai mano, o taip pat ir katekizmo pamokose mums būdavo aiškinama, kad jie niekad nematys Dievo, kad jie amžinai bus nuo Jo atskirti ir turės gyventi kažkokiose tamsybėse, kur nebus jokių kančių, kur galės džiaugtis tik kokia nors kitokia laime, bet ne ta, kuri išeina iš Dievo regėjimo. Tačiau ne visi teologai taip galvoja. Kai kurie teologai ir net Bažnyčios tėvai mano, kad Dievas suras kokią nors būdą ir juos išganyti. Koks yra tas būdas, Apreiškimas mums nėra pasakęs.

Bet štai dar vienas neaiškumas. Jeigu kiekvienas žmogus, net ir stabmeldys, gali būti išganytas, tad kam reikalingos misijos? Kam misijonieriams reikia eiti į stabmeldžių kraštus ir skelbti krikščionių religiją? Atsakant į šį klausimą, galima nurodyti du motyvus. Pats Kristus įsakė apaštalams skelbti Jo mokslą visam pasauliui: "Eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šv. Dvasios, mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs" (Mt 28,19). Be to, jeigu ir tiesa, kad kiekvienoje religijoje galima pasiekti išganymą, jeigu tik gyveni pagal jos reikalavimus ir pagal savo sąžinę, tai taip pat aišku, kad tose religijose, kurios nepažįsta Kristaus mokslo ir neturi Jo įsteigtų sakramentų, išganymas yra daug sunkesnis. Jeigu mums, turintiems visas priemones, reikia labai daug pastangų, kad galėtume išsaugoti pašvenčiamąjį Dievo malonę ir visuomet gyventi pagal savo sąžinę, tad ką bekalbėti apie tuos, kurie jokių antgamtinių priemonių neturi? Todėl misijonieriai ir keliauja į svetimus kraštus, vykdydami Kristaus įsakymą ir norėdami žmonėms palengvinti tą kelią, kuriuo einant, galima pasiekti išganymą.

- Islandijos krikščionys šiomet mini 1000 metų sukaktį nuo krikščionybės pradžios tose salose. Islandijoje dabar yra apie 200.000 protestantų ir tik apie 1000 katalikų. Sukakties minėjimą protestantai ir katalikai organizuoja bendrai.

SIRENŲ VILIONĖS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Jau kelintame *Laiškų* numeryje žvelgiamo į Odisėją, kurio kelionėje, it kokiame veidrodyje, matome save pačius. Pamąstykite apie vieną tolimesnių tos kelionės nuotykių. Odisėjui ir jo vyrams reikėjo praplaukti pro sirenas. Sirenos buvo gražios mergaitės. Ant jūros kranto susėdusios, taip užburiamai dainuodavo, kad niekas negalėdavo išsilaikyti, nešokęs iš laivo ir neplaukęs pas jas. O tai reiškė žūtį, nes išlipusį į krantą jūreivį tučtuojau negyvai užsmaugdavo.

Ir šis dalykas yra neblogas mūsų gyvenimo kelionės paveikslas. Sirenos gerai vaizduoja, kas nėra vienam iš mūsų nesvetima — pagundas. Vilioja mus tos pagundos savo apgaulingomis dainomis. Nuodėmės pagunda atrodo tokia traukli. Bet vos tik žmogus išlipa į jos krantą, kur žavėdama stovi, tuojau mirtinai užsmaugia sielos gyvę.

Viena deivė Odisėjui patarė, kaip pro sirenas nenukentėjus praplaukti. Patarimas buvo toks: užlipink savo vyrų ausis vašku, kad jų dainos negirdėtų, o save patį, jei nori klausytis, pririšdink prie laivo stiebo, kad sužavėtas negalėtum eiti prie vairo ir sukti laivo į tų viliūgių krantą. Salai priartėjus, taip ir buvo padaryta. Paaiškinęs saviems apie pavojų, užlipino jiems ausis vašku. Save patį prieš tai įsakė pririšti prie stiebo ir pagrasė tol neatrįšti, kol sala nebus dingusi iš akių. O jei prašytųsi atrišamas, įgula turėjo ne tik neklausyti, bet, atvirkščiai, pritvirtinti dar storesnėmis virvėmis. Tokiu būdu visi išmintingai ir laimingai išvengė žūties. Šiame įvykyje yra keletas gerų pamokų apie pagundas.

Visų pirma jis moko, kad jausti pagundų žmogui nėra gėdinga. Ką gi graikai buvo kalti, kad jų kelias ėjo pro sirenų salą ir kad šios stengėsi juos suvilioni? Tą pat turime sakyti apie save. Toks jau žmogaus gyvenimo kelias, kad jo laivui skirta plaukti pro pagundų salas. Gundomi buvo šventie-

ji; gundomas buvo tyruose pats Kristus. Iš to šventųjų, ypač Atpirkėjo pavyzdžio visiškai aišku, kad būti gundomam nėra jokia gėda. Gėda yra ne pro pagundą važiuoti, o prieš ją kapituluoti; ne pagundų turėti, o leisti joms save nugalėti. Pagunda, net bjauriausia, žmogaus nesutepa, kol jis nesutinka daryti, ką toji šnibžda. Turime gerai išdėmėti, kad nuodėmė yra ne pagundos mojimasis, o valios apsisprendimas į ją žengti.

Tad anas įvykis moko, kad pagundų neprivalome gėdytis. Toliau jis moko, kaip su pagundomis elgtis. Odisėjo vyrai, kaip matėme, iš anksto pasiruošė. Aiškiai žinojo, ką darys, kai sirenų salą išvys, ir šios savo viliojančias dainas pragys. Ir mes privalome būti pagundoms pasiruošę. Pridėtina, kad svarbu būti pasiruošus ne kokiu nors bendru, o sau pritaikytu būdu. Iš bendro pasiruošimo naudos nedaug; jis turi būti specifiskas. Kieno dėmesys išblaškytas po visur, tas gerai nežvelgia nė vienur. Kitais žodžiais, turime ruoštis ne išblaškytai, o koncentruotai, tai yra ne žvelgti po visas, o kaupti dėmesį į tas, kurių vilionei kiekvienas ypatingai atviras. Juk išmintingas karo strategas ar pilies gynėjas visada taip elgiasi: nors priešas gali pulti iš bet kurios pusės, didžiuma gynybos jėgų laikoma paruošta prieš silpniausios.

Truputėlis atviro žvilgsnio į save kiekvienam parodys, kur jo silpnoji vieta. Štai pora pavyzdžių. Gal kas yra nepaprastai ambicingas, garbėtroška? Tuokart bus ypatingai sunku laikytis nestumdžius kitų (arba nepjausčius jiems gerklų), veržiantis į pasisekimą. Gal kas yra linkęs visa daryti tobulai? Tuokart labai dažnai susidurs su pagunda būti perdėtai griežtas kiekvienam ir sau pačiam. Kai kurie su šiuo polinkiu visa daryti tobulai, ypač jei turi silpnesnę valią, labai atviri kitokiai pagundai: prieš pasirinkto ar paskirto darbo amžinai tupinėti, vis ką nors dailinti ir niekada nebaigti. O gal kas nors yra linkęs nusiminti, būti nepatenkintas gyvenimu? Tuokart labai traukliai gali žavėti pagunda sėsti į alkoholio ar panašių priemonių balną ir bėgti nuo tikrovės.

Anas Odisėjo kelionės įvykis yra gera pamoka ne tik pasiruošimo faktui, bet ir būdu. Įgulos vyrų ausys buvo užlipintos vašku. Panašiai ir mes turime užsilipinti savo dvasios ausis tokiu vašku, tai yra nusistatymu pagundos balso neklausyti. Tas nusistatymo vaškas turi būti įdėtas į dvasios ausis iš anksto ir jokių būdu neįmamas lauk, netaisomas tuo metu, kai pagunda dainuoja. Šv. Ignacas Lojolą savo Rekolekčių knygutėje (iš kurios kilo visas rekolekčių sąjūdis) nurodo didžios išminties taisyklę: kai žmogus jaučiasi prislėgtas ar gundomas, turi nekeisti savo prieš tai padarytų pasiryžimų, nes tuo metu nepajėgia blaiviai, bešališkai spręsti. Mūsų vaizdų vaškas, kuriuo užlipinome ausis, pagundos metu dažnai ima rodytis nepraktiškas, negeras, keistinas ar taisytinas. Turime sau sakyti: kai pagunda bus praėjusi, tada pažiūrėsime, ar kas nors keistina, tik ne dabar. Jei to dėsnių laikysimės, tada, pagundai praėjus, jausime vidinį džiaugsmą. Atvirkščiai, jei pagundos metu savo ankstyvesnius pasiryžimus keisime, jai praėjus, jausimės sumenkėję, o ne kartą iš gailesčio graušimės pirštus.

Save Odisėjas liepė pririšti prie laivo stiebo. Iš to irgi galime pasimokyti, kaip su pagunda kovoti, netgi keleto dalykų. Viena, tai gražiai vaizduoja, jog kovoje su pagunda turime nepasitikėti savo jėgomis. Odisėjas nepasitikėjo savimi, kad galės sirenoms atsispirti ir nesukti laivo į jų krantą. Todėl liepė save pririšti ir išvengė nelaimės. Evangelija mums pateikia priešingą pavyzdį — apaštalą Petrą, kuris savo jėgomis pasitikėjo ir puolė. Paskutinės vakarienės metu Kristui sakė: "Jei ir visi pasipiktintų, tai tik ne aš! Jeigu net reikėtų man su tavimi mirti, aš vis tiek tavęs neišsižadėčiau" (Mk 14,29–31). Dar tą patį vakarą Petras graužiai verkė, savo Mokytojo gėdingai išsigynęs net tris kartus.

Toliau tai rodo, jog kovoje su pagunda pravarti draugų pagalba. Odisėjui išvengti sirenų padėjo plaukę vyrai, pritvirtindami jį virvėmis. Kovoti su pagunda draugai pravartus svarbiausia dėl dviejų priežasčių: pokalbio ir pavyzdžio. Daug padeda pokalbis

— atskleidžiant pagundą dvasios vadui ar šiaip geram bičiuliui, kuris moka blaiviai galvoti ir laikyti už danty liežuvį. Daug padeda ir pavyzdys — bendraujant ypač su tokiomis, iš kurių šviečia pagundai priešingas dalykas: kas gundomas apsileisti — buvimas su darbščiais, kas ištvirkauti — su skaisčiais ir panašiai.

Pagaliau prisirišimas prie laivo stiebo mus moko dar viena. Ypač buriniame laive stiebas yra tartum jo centras, į kurį viskas orientuota. Odisėjas ir buvo prie jo pritvirtintas. Tas stiebas vaizduoja Dievą. Kur jis yra asmens orientacijos centras, kur pagrindinė kryptis elgsenai, galvosena ir sprendimams yra dora ir jo šventoji valia, ten pagundų vilionės labai nesėkmingos. Tad kovoje su jomis didžiai svarbu, kad mūsų pamatinis nusistatymas arba, kitu vaizdu, mūsų vidaus šaknys būtų giliai suleistos į dorą ir Dievą.

Kad kova su pagundų sirenomis būtų sėkmingesnė, galime taip pat pasvarstyti, kas mus gundo ir kaip. Būtų klaidinga galvoti, kad visos pagundos kyla iš velnio. Ir Šv. Raštas, ir gyvenimo patirtis moko, jog yra trys pagundų versmės. Vienas jų šaltinis yra mūsų pačių *geismas*. Apaštalas Jokūbas savo laiške tai nurodo trumpais, bet vaizdžiais žodžiais: "Kiekvienas yra gundomas, savo geismo pagrobtas ir suviliotas. Paskui įsiliepsnojęs geismas pagimdo nuodėmę, o užbaigta nuodėmė gimdo mirtį" (Jok 1, 14-15).

Antras pagundų šaltinis yra *pasaulis*. Tiesa, pasaulis yra išėjęs iš Kūrėjo rankų ir skirtas vesti mums į gerį. Bet ne mažesnė tiesa, kad į jį yra įsibrovęs ir blogis. Tai matome savo akimis. Iš pasaulio mums šviečia Kūrėjo išmintis, grožis ir darna. Bet tuo pačiu metu iš jo į mus liejasi ir sugedusi dora, netikęs pavyzdys, Dievo neigimas. Trumpai, pasaulis yra dviveidis: jis ir Dievo draugas, ir priešas. Kiek yra išėjęs iš Kūrėjo rankų ir atsidaro Atpirkėjo malonei, tiek ir jis pats kyla, ir kitus veda aukštyn. Bet kiek į jį yra įsibrovęs blogis ir kiek jis Atpirkėjo malonei užtrenkia duris, tiek ir pats slysta, ir kitus plėšia žemyn. Todėl ne vienoje Šv.

Rašto vietoje pagrįstai liepiama pasaulio ir jo pinklių saugotis.

Pasaulis yra ir jame esantys daiktai, ir žmonės. Tad ir mes patys, kaip pasaulio dalis, galime būti suvedžiojanti pagunda kitam. Todėl gera prisiminti Kristaus įspėjimą: "Kas papiktintų vieną iš šitų mažutėlių, kurie mane tiki, tam būtų geriau, kad asilo sukamų gėrų akmuo būtų užkabintas jam ant kaklo ir jis būtų paskandintas jūros gelmėje... Vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina!" (Mt 18, 6-7). Kas čia sakoma apie nekaltą vaiko sielą, galioja apie kiekvieno tyrą širdį: vargas tam, kuris yra jos puolimo priežastis!

Trečias pagundų šaltinis, aišku, yra *velnias*. Jis buvo prislinkęs net prie Kristaus ir gundė. Evangelijos pasakojimas apie tai neblogai parodo būdą, kuriuo velnias gundo. Apie tą būdą galima pasakyti tris dalykus.

Vienas štai koks. Kaip gundymo proga jis naudoja mūsų pačių polinkius bei poreikius. Kitais žodžiais, groja tokios pagundos smuiku, kuri žmoguje randa didžiausią atgarsį. Jėzus buvo išalkęs. Todėl ant gundymo kablį velnias užmovė, kas išalkusį žmogų didžiai traukia: kepalus duonos. Pastebėjo, kad Jėzus cituoja Šv. Raštą. Tuojau ir pats apsimeta esąs pamaldus ir į savo spąstus kaip jauką deda Biblijos vietas, aišku, iškraipytas.

Popiežius Leonas Didysis tą velnio taktiką gražiai nupiešė viename pamoksle. "Žino velnias, kuriuose geriau kurstyti godumą, kuriems diegti nesivaldymą, kuriuos masinti ištvirkavimu, į kuriuos skiepyti pavydo auglius. Žino, kurį drumsti liūdesiu, kurį apgauti džiugesiu, kurį slėgti baime, kurį suvedžioti sėkme. Jis nagrinėja kiekvieno įpročius, apžiūri rūpesčius, tiria polinkius. Ir ten ieško iškelti koją, kur mato žmogų labiau įsitraukus". Todėl čia labai naudinga prisiminti dėsni, pabrėžtą jau senovės graikų: pažink save! Kiekvienas turėtų žinoti savyje vietas, pro kurias piktasis taikstosi iškelti kanopą; kaip tik ten privалу koncentruoti gynybos dėmesį ir pajėgas.

Antras dalykas apie gundymo būdą štai koks. Pradedama velnias nuo mažų, beveik ne-

kaltai atrodančių dalykų, paskui jau eina prie didesnių ir baigia visai pražūtingais. Jėzui pradžioje pataria iš akmens pasidaryti duonos. Tai galima be jokios nuodėmės. Paskui jau siūlo pulti žemyn nuo šventyklos stogo. Su tuo jau susietas ambicingas Dievo apvaizdos provokavimas. Pagaliau baigia, kviesdamas parpulti ir jį pagarbinti, taigi sukilti prieš patį Dievą.

Taip šėtonas elgiasi su kiekvienu žmogumi. Nerodo iš karto savo tikrojo veido, nes jo bjaurumas išgąsdintų ir atstumtų. Neatidengia visų savo kortų. Bet, jei jau truputį sunarpliojo prie mažų dalykų, tuojau veda prie didesnių. Kaip mūsų priežodyje: nuo peiliuko ant arkliuko, nuo virvelės prie kumelės. Iš pradžių visada ramina: čia nieko daug, tik truputėlis, atsisakyti vėliau galėsi visada. Glosto džiaugsmu. Bet kai jau turi auką savo naguose, užgieda priešingą giesmę — smogia nusiminimu: jau per vėlu, nebeusikratysi; liko tik viena — eiti iki paties galo, smukti iki paties dugno. Todėl čia naudinga prisiminti kitą seną dėsni: priešinkis pradžioje! Tada lengviausia. Juo toliau uždelsiama, juo kovoti sunkiau.

Trečias dalykas apie gundymo būdą štai koks. Jis ypač ryškus trečiojoje pagundoje: kur parodė Kristui visas pasaulio karalystės bei jų didybę ir žadėjo visa tai duoti. Velnias pažada džiaugsmą, garbę, turtus, malonumus, bet nerodo su jais susietų vargų, rūpesčių, pavojų, graužiančios sąžinės, pragaros bausmės. Kas miela, rodo; kas nemalonu, slepia. Meta meškerę, rodydamas pagundos masalą, bet ne po juo slypintį nuodėmės kablį. Todėl čia naudinga prisiminti dėsni, paimtą iš romėnų išminties: žiūrėk, kuo visa baigsis! Jei žvelgsime į priekį, devynis iš dešimties kartų pamatysime, kad pagundos nešami nuostoliai žymiai persveria momento pelną. Štai, kaip pavyzdys, pora mažų, įprastų pagundų. Ar už tą keletą virš saiko išlenktų stiklelių verta mokėti rytojaus dieną skausmo plėšoma galva, sergant pagiriomis? Arba ar akimirksniu malonumas, drėbtelint kitam į veidą kandžią pastabą, vertas draugystės praradimo,

kurį atneša, labai dažnai net visam gyvenimui?

Šis trečiasis gundymo būdas atsispindi lietuvių liaudies pasakose apie velnio dovanas. Naktį žmogus mainais gauna iš velnio kokį nors vertingai atrodantį daiktą. Ry tą žiūri — užuot dailios tabakinės, belaišas rankoje kokį maitkaulį; užuot pinigų, prisidėjęs į kišenes sausų lapų; užuot laimėto smuiko, kurį net išbandė, pasidėjęs prie šono pastipusio arklio galvą; užuot gražios lovos, kurią velnias svečiuose paklojo nakvynei, atsibunda begulys pelkėje ant kups-to. .. Ką čia sakėme apie būdą, kuriuo gundo velnias, daugiau ar mažiau galioja ir kitiems dviem pagundų šaltiniams: pasauliui ir mūsų pačių geismui.

KAS ŽMOGŲ SUTEPA?

CHIARA LUBICH

"Nėra nieko, kas, iš lauko įėjęs į žmogų, galėtų jį sutepti. Žmogų sutepa vien tai, kas iš žmogaus išeina" (Mk 7,15).

Jėzus tai pasakė, kalbėdamas miniai. Vėliau, kai Jo mokiniai klausė, ką tai reiškia, Jis paaiškino, kad maistas negali būti moralinio nešvarumo priežastis, nes jo veikimas — tik fiziologinėje srityje. Todėl nėra "nešvaraus" maisto, kuris darytų žmones nešvarius ir nepajėgiančius artėti prie Dievo. Ypatingų valgių valgymas neturi nieko bendra su švarumu religine ir moraline prasme.

Žydai laikėsi valgių apribojimų, todėl tokia Jėzaus pozicija buvo labai drąsi. Jėzui visa kūrinija buvo gera, Jis nedarė skirtumo tarp "švarių" ir "nešvarių" gyvulių. Jam rūpėjo visa žmonija. Jis pašalino kliūtį, kuri būtų galėjusi atitolinti pagonišką pasaulį nuo pirmosios krikščionių bendruomenės.

Antruoju sakiniu Jėzus pasako, kas žmogų tikrai daro nešvarų — "Žmogų sutepa vien tai, kas iš žmogaus išeina". Tai blogos mintys ir intencijos, kurios kyla iš širdies gelmių. Jėzus jas išvardina: "pikti sumanymai, paleistuvystės, vagystės, svetimavimai,

godumas, suktybės, klasta, begėdystė, pavydas, šmeižtai, puikybė, neišmanymas” (Mk 7,21).

Ką Jėzus minėjo pirmojoje savo kalbos dalyje, apie kurią jau rašėme, to mūsų gyvenime šiandien jau pritaikyti nereikia. Krikščionybė panaikino skirtumą tarp švarių ir nešvarių valgių, tuo būdu stiprindama vidinį įsitikinimą ir moralinį sąžinės pasiryžimą. Vis dėlto ir mūsų dienomis tikrai reikia priminti, kad žmogaus širdis turi palinkimą sukelti blogas mintis ir savanaudiškus troškimus. Iš to kyla daugelis blogybių, kaip terorizmas, hedonizmas, vagystės. Iš kurgi kitur ateina pagrobimai, narkotikų vartojimas, apgavystės, kerštas, žmogžudystės ir kitokios šių laikų nelaimės, jei ne iš modernaus žmogaus širdies?

Jėzui sutvėrimas yra geras, Jis žino, kad žmogus buvo sutvertas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Tačiau Jis pažįsta ir žmogaus prigimtį, palinkusią į blogį, todėl reikalauja mūsų atsivertimo.

Žodžiai, kuriuos čia nagrinėjome, tai nurodo, Jėzus nori sukurti mummyse tyrą ir atvirą širdį, iš kurios, kaip iš tyro šaltinio, kiltų geros mintys ir kilnūs jausmai. Tad kaip galime įvykdyti tuos žodžius?

Jeigu maistas ir kiti materialiniai dalykai, kurie ateina pas mus iš aplinkos, nedaro mūsų nešvariais ir netolina nuo Dievo, tai greičiau mes patys, mūsų širdis ir sprendimai tai padaro. Tad suprantamas ir Jėzaus noras, kad mes apgalvotume ir pamatytume savo veiksmų ir elgesio tikrus motyvus.

Mes žinome, ką Jėzui reiškia meilė, kuri viena apvalo viską, ką tik mes darome. Tas, kuris myli, nenusideda ir nežudo, nekalba blogai apie kitus, nevagia ir neišduoda. . . Tad tegul meilė vadovauja mums dvidešimt keturias valandas per dieną — meilė Dievui ir meilė artimui. Tada mes būsim tikri krikščionys.

Iš anglų kalbos išvertė K. P.

• Danija, Norvegija ir Švedija užmezgė diplomatinis santykius su Vatikanu. Visos trys valstybės turi 17,5 mil. gyventojų, jų tarpe apie 125.000 katalikų.

ISPŪDŽIAI IŠ “LAIŠKŲ LIETUVIAMS KELIONĖS

GUNDA KODATIENĖ

PORTUGALIJOJE, liepos 5 d.

Po ilgos kelionės be miego ir po gausių įspūdžių Madride vadovai leido vėliau atsielti. Patogios lovos — geriausia jėgų atgaiva. Tik dabar, atsikėlus, pastebėjau ypatingą švarą, modernius baldus ir visus kitus patogumus, kas Lutecia viešbutį darė labai patrauklų. Stebino ir jo salių erdvumas, kambarių gausumas: įvairioms konferencijoms, pokyliams, suvažiavimams. Čia buvo didelis restoranas, baras, televizijos kambarys, skaitykla ir 151 kambarys svečiams.

Pirmus pusryčius puošniame viešbučio restorane valgėme neskubėdami. Ant stalų buvo vaisių sunka, įvairios bandelės, sviestas, uogienė, kava ir šviežios slyvos, kurių jau daug kam labai reikėjo.

Pusė dešimtos jau sėdėjome dviejuose autobusuose ir keliavome apžiūrėti Lisabonos miesto. Pirmojo autobuso vadovas buvo kun. J. Vaišnys, o antrojo — Aleksas Lauraitis. Man teko antrasis autobusas. Vadovas pranešė, kad, kuriame autobuse esame, jame ir pasiliktume per visą kelionę. Taip bus patogiau ir tvarkingiau. Pamažu su visais keleiviais vis arčiau susipažinome, pasidarėme lyg viena didelė šeima.

Mūsų autobuso vadovė neaukšta brunetė, labai simpatiška portugalė Marija aiškino ne tik apie Lisaboną, bet davė ir visos Portugalijos vaizdą. Portugalija yra pačiame Europos vakariniame krašte, Iberų pusiasalyje, šiaurėje ir rytuose prisiglaudusi prie Ispanijos 1.215 km ilgumo ruožu, o vakaruose ir pietuose — prie Atlanto vandenyno 832 km ilgumo pakraščiu. Ji užima 89.060 kvadratinį kilometrų plotą ir turi 10 milijonų gyventojų. Portugalų tauta susidarė iš anksčiau čia gyvenusių iberų ir maurų. Žmonės vidutinio ar žemesnio ūgio, juodų plaukų, rudų akių, beveik visi katalikai. Kraštas padalintas į 11 provincijų. Paviršius labai įvairus, kalnuotas. Aukščiausia

vieta — Serra de Estrella — 2.000 metrų aukščio. Visos žemumos ir kloniai labai derlingi. Portugalija, kaip ir Ispanija, pergyveno daug okupacijų. Romėnai, gotai, maurai ir kiti paliko savo gilius pėdsakus.

Portugalija, kaip atskira valstybė, pradėjo formuotis 1143 m., kai Alfonsas Henrikas gavo iš popiežiaus karaliaus karūną. Portugalija tapo savarankiška valstybė, o Alfonsas Henrikas laikomas pirmuoju Portugalijos valstybės kūrėju.

XV šimtmetyje prie karaliaus Jono I prasidėjo Portugalijos imperijos kūrimas, kai portugalai pirmieji atkreipė dėmesį į vandens kelius ir pradėjo plėsti savo valdžią užjūriuose. Vandens kelionės buvo tęsiamos prie Jono II ir prie Emanuelio I, vadinamo didžiuoju. Ištirtos Afrikos pakrantės, užmegzta prekyba. 1497 m. Vasco da Gama su keturiais laivais pirmasis pasiekė Indijos krantus. Vėliau B. Diaz, P. A. Gabral, J. R. Cabrillo ir kitų jūrininkų ištirta ne tik Afrika, Indija, bet atrasta ir Brazilija, rastas kelias į Siamą, Indokiniją, pasiekta Kinija ir kiti užjūrio kraštai bei salos. Prikurta daug kolonijų, užmegzta prekyba. Tuo būdu Portugalija XV-XVII a. tampa turtinga ir galingiausia imperija pasaulyje.

XVIII a. Portugalija vėl pergyvena įvairius sunkumus. Karalių dinastija išsilaikė iki 1911 m., kai buvo paskelbta demokratinio pobūdžio konstitucija. 1928 m. prezidentu buvo išrinktas Carmona ir į ministrų kabinetą pakviestas prof. Antonio de Oliveira Salazaras. Jis, būdamas gabus finansininkas, subalansavo biudžetą, išmokėjo skolas, pagerino visą vidaus padėtį ir pakėlė Portugalijos prestižą užsienyje. Dėl jo populiarumo prezidentas 1932 m. pavedė jam ministerio pirmininko pareigas. Tuo būdu jis tapo valdžios galva. Savo pareigose jis išbuvo iki mirties 1968 m. Jis paskelbė ir naują konstituciją, kuria prezidentas renkamas septyneriems metams, ir nutiesė valstybei svarbiausius pagrindus.

Ekonomiškai kraštas sustiprėjo, politinė padėtis nusistovėjo, tad vėliau ir kitiems pareigūnams buvo lengviau tvarkytis. Turtiną istoriniais paminklais ir pastatais, pa-

traukli savo gamta ir puikiu klimatu, Portugalija pasidarė pajėgus kraštas patenkinti ir labiausiai išlepintą turistų skonį.

Lisabona — didžiausias Portugalijos miestas ir krašto sostinė yra apie 50 km nuo Atlanto prie Tėjo (angl. Tagus) upės žiočių. Tai yra ir didžiausias Portugalijos uostas, svarbiausias susiesiekimo mazgas, turintis apie du milijonus gyventojų.

Važiuojame gatvėmis, stebėdami miestą, pastatytą ant kalvų. Vadovė Marija mums vis aiškina miesto įdomybes. Matome aukštumoje prie upės didingą 110 pėdų aukščio Kristaus statulą. Kristus išskėstomis rankomis tartum laimina miestą, o drauge ir mus, čia atvykusius. Sustojame prie karališkojo muziejaus, apžiūrime senas karietas, kurios liudija apie buvusią karalių didybę. Apžiūrime oranžerijos sodus. Tai nepaprasti sodai su įvairiausių rūšių medžiais, krūmais, įdomiausiais augalais, žydinčiomis gėlėmis. Einame žąsele siauromis gražiausiomis alėjomis, pamažu keliamės aukštyne ir vėl slenkame žemyn. Akmeninės sienos, fontanai, statulos, akį veriantis grožis.

Įeinant ir išeinant, mus gauda vertelgos — įvairių prekių siūlytojos. Ypač traukia akį jų gražios išsiuvinėtos staltiesės. Jų begalės ir įvairiausių po 20-25 dol. Daugumas jų ir įsigijo.

Privažiavome "Juodojo arklio" aikštę ir ilgiau sustojome apžiūrėti prie upės žiočių stovinčio, XVI amžiuje statyto Belem bokšto. Jis puikiai išsilaikęs iki mūsų laikų. Anais laikais jis buvo simbolinis apsaugos bokštas visai portugalų tautai. Iš čia Tėjo upe išplaukė Vasco da Gama ir kiti garsieji portugalų jūrininkai į platųjį pasaulį. Šis bokštas ir buvo pastatytas jų atminimui. Tai tikras architektūros šedevras.

Kitas nepaprastai įdomus pastatas, kurį apžiūrėjome, — tai Jeronimo bažnyčia ir vienuolynas, statytas taip pat XVI amžiuje, karaliaujant Emanueliui I. Statyba taip pat savo stiliaus architektūros, skirta garsiųjų keliautojų atminimui. Čia yra Vasco da Gama ir kitų didžiųjų keliautojų karstai. Taip pat yra ir garsiojo renesanso laikų rašytojo Luis Vaz de Camoes karstas. Portugalai juo

Alcobaca vienuolynas.

labai didžiuojasi. Jis ypač garsus lyrikas ir poetas.

Visi tie karstai sudėti į akmeninius sarkofagus, papuošti istoriniais bei tikybiniais bereljefinės skulptūros vaizdais. Bažnyčia erdvi, išpūdinga, tik apytamsė. Daug ornamentuotų kolonų ir nišų. Įdomi Šv. Šeimos niša, o taip pat niša, kur Kristus su kryžiumi yra viršuje, o apačioje jau miręs karste. Belem bokštas ir Jeronimo bažnyčia su vienuolynu yra ryškiausi Lisabonoje vadinamojo "manuelinio" stiliaus architektūriniai pavyzdžiai, kur tuo metu portugalų skulptoriai, inspiruoti jūrinių laimėjimų, gotikos stilių papildė savais motyvais: virvėmis, palmėmis, jūros žolėmis, egzotiškais augalais ir sukūrė išsiskiriantį, originalų savo stilių. Jeronimo bažnyčia ir vienuolynas yra vieninteliai pastatai, atlaikę Lisabonos žemės drebėjimus.

Po pietų susidarė grupė ir vyko vėl Karalių rūmų ir kitokių įdomybių žiūrėti. Mu-

du su vyru likome patys apžiūrėti miesto. Čia yra daug ko pamatyti. Žinoma, vienos dienos per maža. Kabantis tiltas per Tėjo upę yra ilgiausias Europoje, o per jį pervaziuojant — nepaprasti vaizdai. Daug yra aukštų vietų, iš kurių puikiai matyti visas miestas. Norėtusi ne tik vaizdus pamatyti, bet ir moderniom plačiom gatvėm pasivažinėti, o taip pat išlandžioti siauras senamiesčio gatveles, kurios, sako, čia gana saugios.

Prie kavinių ir užkandinių gatvėse stalėliai apsėsti žmonių. Jie užkandžiauja ir gurkšnoja. Teko su jais pasikalbėti. Visi labai draugiški, malonūs. Vakare vėl dalis norinčių ir dar pajėgiančių vyko į žinomą Lisabonos restoraną Arcadas do Faia. Kadangi mūsiškiai buvo jau pavakarieniavę, tai už 10 dol. gavo po du gėrimus ir galėjo pasižiūrėti portugališkų šokių bei pasiklausyti dainų. Čia jiems buvo staigmena pamatyti buvusį Amerikos prezidento patarėją Alien, kuris su dama sėdėjo prie gretimo stalo. Jam buvo skiriamas ypatingas dėmesys, suteikiamas geriausias patarnavimas. Savo damą klausinėjo ir spėliojo mūsiškių tautybę, girdamas, kad visi gražiai apsirengę, gerai atrodo, tad gal bus vengrai ar rumunai. Kai neiškentę kai kurie jam pasakė, kad esame Amerikos lietuviai, Alien garsiai pasakė: "Lithuanians are the best people in the world!" Visi lietuviai jam smarkiai paplojo.

FATIMA, liepos 6 d.

Viešbučio telefonu pažadinti, anksti sukilome. Papusryčiaavę, 8 val. jau sėdėjome autobuse visos dienos kelionei į Fatimą. Graži saulėta diena. Visi geros nuotaikos. Mūsų autobuse tas pats rimtas žemo ūgio praplikęs šoferis ir ta pati simpatiška vadovė Marija.

Pravažiuojam Lisabonos miestą. Prie greitkelio pradžios stovi aukšta šv. Kristupo statula. Marija aiškina, kad jis saugoja keleivius nuo nelaimių, atseit ir mūsų kelionė bus laiminga. Visa pakelė nusodinta baltais bei raudonais oleandrais. Puiki panorama, visur gražūs vaizdai. Kalnelių atšlaitėse

auga vynuogynai, matyti apelsinų laukai, žydi saulėgražos. Taip pat nemaža alyvmedžių. Portugalai iš alyvų ir saulėgražų gamina aliejų ir nemaža jo eksportuoja. Matyti ir kviečių, kukurūzų, avižų, miežių laukai. Daug eksportuojama ir vyno bei džiovintų vynuogių. Visi pažįstame ir skanius portugalų žuvų konservus.

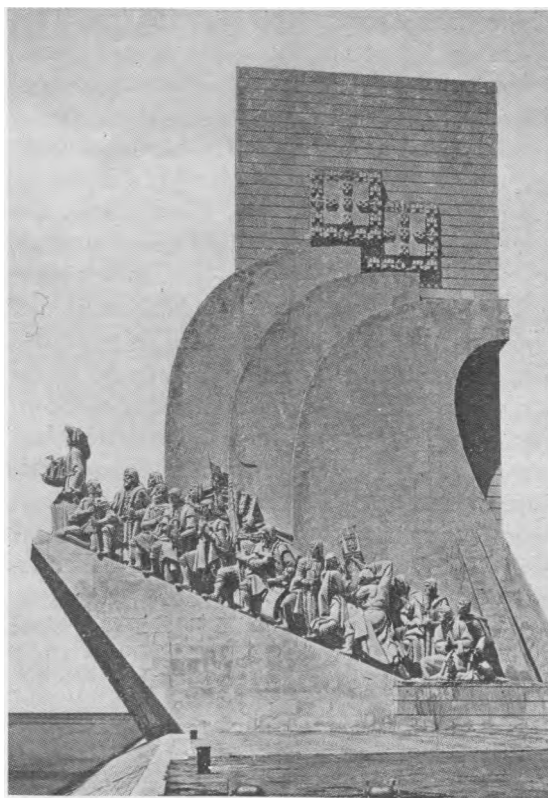
Labai daug ažuolų giminės korkmedžių. Nemaža jų su nulupta oda — kavinės spalvos kamienais. Jie stovi tartum nuogi. Vėliau ta oda mirkoma, apdirbama ir vartojama izoliacijai, kamščiams, dėžutėms, krepšiams, vyno butelių rankenoms. Gaminiai eksportuojami. Toks medis turi augti 35 metus, kad turėtų tinkamą lupimui odą. Nulupus, tik per 12 metų ji vėl atauga. Matėme daug laibų, aukštų pušų su prikabintais metaliniais indeliais keletą pėdų nuo žemės. Pušų žievė įpjaunama, padaromas takas sakams išbėgti ir apačioje pakabinamas indelis. Iš tų sakų daromas terpentinas. Jis vartojamas medicinoj, dažų pramonėje ir kitur. Atrodo, ir mes Lietuvoje galėjome šią pramonę išvystyti.

Pravažiavome eilę daugiausia maurų stiliaus labai senoviškų kaimų. Namai sustatyti iš abiejų pusių visai prie pat kelio. Viename iš jų sustojome kojų šiek tiek ištiesti ir troškulio nuraminti.

Ir vėl skubame. Dar tiek daug šiandien turime pamatyti! Visi sužiurome į kalną su daugeliu stovinčių, iš senų laikų užsilikusių vėjo malūnų. Maloniai jie priminė tėvynę. Štai prasideda sodų laukai. Portugalija pirmoji pradėjo sodininkystę. Šioje apylinkėje yra Alcobaca miestas, kuriame aplankėme garsų 1152 m. cistersų pastatytą vienuolyną. Nepaprastai graži vienuolyno bažnyčia, didžiausia visoje Portugalijoje: 106 m ilguo ir 102 m aukščio. Ypatingai puošnus vidaus įrengimas, liudijantis tų laikų architektų ir skulptorių sugebėjimus. Prieš didįjį altorių sustatyti buvusių karalių kars-tai: dešinėje Dom Pedro I, o kairėje jo slap-tos nužudytos žmonos Ines de Castro. Kars-tai puošniuose akmeniniuose sarkofaguose su įdomiomis bereljefinėmis skulptūromis. Karalienės karsto priekyje atvaizduotas pas-

kutinis teismas: eilute eina gerieji žmonės aukštyn, o blogieji žemyn.

Bažnyčia ir vienuolynas — retas meno kūrinys. Žemės drebėjimo kartą buvo viskas sugriauta, bet 1755 m. vėl viskas atstatyta, atnaujinta. Vienuolyne dabar yra mokykla, skaitykla ir muziejaus kambariai. Labai puošnus karaliaus kambarys. Aukštai prie sienų branguose senoviškuose rėmuose kabo karalių portretai, tarp kurių suskaičiavau net 6 Alfonsus. Žemiau portretų sienos išklotos senoviškomis ornamentuotomis koklių plytelėmis. Yra ir popiežių kambarys, kur išstatytos visų popiežių statulos ir surašyta vienuolyno istorija. Ten vykdavo vienuolių posėdžiai. Daug yra ir kitos paskirties kambarių. Labai erdvus valgomasis. Be didelių įeinamų durų, yra sienos viduryje atvira anga, pro kurią turėdavo praeiti pavalgę vienuoliai. Jeigu kuris negalėdavo praeiti, tai jam būdavo sumažinta valgio porcija, kad suplonėtų. Atseit ir anais lai-

Paminklas naujų žemių atradėjams Lisabonoje.

kais, nors ir ne savo noru, reikėjo laikytis dietos!

Privažiavome prie Atlanto žvejų miestelio Nazare, apsupto 300 pėdų aukščio uola. Uolos viršūnėje yra Marijos koplyčia — tai žvejų maldos namai. Miestas senas, namai paprasti. Šilta diena, o vyresnio amžiaus portugalės apsirengusios sunkiais tamsiais drabužiais. Žvejų apranga spalvinga, o taip pat ir jų laivai. Laivų gausybė. Jie stovi kiek toliau nuo kranto. Toje vietoje Atlantas audringas, tai abu laivų galai apvalūs, kad lengviau atsilaikytų prieš bangas. Jei žvejyba sėkminga, tai užmestus tinklus su laivu dėl jų sunkumo patys žvejai ištraukti neįstengia, užtat anksčiau naudojo jaučius, o dabar traukia sunkvežimiais.

Miestas turistų lankomas, todėl labai gyvas. Pilna atkrantė žmonių. Vieni maudosi Atlante, o kiti su šeimomis ilsisi smėlio atkrantėje sustatytose palapinėse. Priešais paplūdimį gausybė krautuvių. Čia vėl mūsų ponios rinkosi ir pirkto įvairius suvenyrus. Čia pat ant Atlanto kranto tipingame žvejų restorane Ribamar pavalgėme skanių pietų: žuvies, anties ir pudingo. Gėrėme portugaliską "žalią" vyną.

Privažiuojame Batalha miestą. Aplankome garsųjį vienuolyną, pavadintą Marijos, Pergalės Karalienės, vardu. Vienuolynas statytas XIV-XV šimtmečiu. Labai erdvus, plytelėmis grįstas kiemas. Pastatas apsuptas kolonomis. Bažnyčia su paauskuota bokšto viršūne. Tai yra geriausias gotikos pavyzdys visoje Portugalijoje. Bažnyčia atrodo tikrai didingai: 82 m ilgio ir 102 m aukščio. Brangūs bažnyčios vitražai per žemės drebinimą buvo išmušti, vėliau pakeisti naujais. Priekyje prieš altorių stovi labai įspūdinga, meniška Kristaus statula. Čia yra ir Jono I bei jo žmonos anglės Pilypos Lancaster sarkofagai. Taip pat yra ir dviejų nežinomų kareivių sarkofagai: vienas Europos, kitas Afrikos nežinomiems kareiviams pagerbti.

Visų kritusių karžygių pagerbimui dar yra paskirta vienuolyne visai atskiras kambarys. Aukštai iškelta nuolat deganti liepsna. Žemiau kabo Kristaus skulptūra. Iš abiejų pusių labai ramiai, net akių nepajudinda-

mi, stovi uniformuoti kareiviai su amerikiečių šautuvais M 16. Kai kas iš mūsų išpaabejojo kareivių tikrumu ir norėjo prisiliesti, sukeldami juoką. Budėjimas tęsiasi ištisas 24 valandas. Pamainos keičiasi kas dvi valandas.

Šis vienuolynas buvo pastatytas Jono I laikais. Jo sūnūs ir kiti karaliai vis ką nors pristatė, papildė, pagražino, ir buvo gautas nepaprastas meno kūrinys, kuriuo portugalai ir dabar tebesididžiuoja. Beveik visos sienos išpuoštos neaprašomo grožio bereljefinėmis skulptūromis. Tų laikų skulptoriai turėjo būti ne tik gero išsilavinimo, bet ir lakios fantazijos bei didelės kantrybės, iš vietinio kalkakmenio iškaldami ir išgraviuodami tokius fantastiškus vaizdus.

Apžiūrėdami vienuolyną, netikėtai susitikome su kun. J. Rusteika ir vienuole Elzbieta Žemaityte, kurie buvo atvykę su didesne amerikiečių ekskursija iš rytinių JAV valstijų. Deja, nebuvo laiko nė įspūdziais pasidalinti, nes reikėjo skubėti į paskutinį šios dienos tikslą — aplankyti Fatimą.

Privažius prie šventovės, stebino erdvi aikštė prie naujo 600 metrų ilgio pasagos pavidalo pastato. Viduryje pastato — bazilika. Buvo daug apie tai girdėta ir skaityta, todėl visi norėjo pamatyti šią stebuklingą vietą Portugalijoje, Čia suvažiuoja, suplaukia maldininkai iš viso pasaulio. Ši šventovė atsirado tada, kai Marija pasirodė trimis piemenukams: Liucijai, Jacintai ir Pranukui, žaidžiantiems prie Cova da Iria kalvos.

Iš pradžių jie pamatė žaibą, vėliau išvydo gražią baltais rūbais apsirengusią moterį, kuri buvo visa arti, virš jauno ažuolo. Ji atrodė jiems skaištesnė už saulę, spinduliuojanti žėrinčia šviesa. Tas pirmas pasirodymas buvo 1917 m. gegužės mėn. 13 d. Marija liepė vaikučiams čia ateiti kiekvieno mėnesio 13 dieną tą pačią valandą per šešis mėnesius. Tad iš viso ji pasirodė šešis kartus. Ragino vaikus melstis ir atgailauti, kad baigtųsi karas. Prašė kasdien kalbėti rožančių. Pranašavo apie antrąjį pasaulinį karą, jei žmonės neartės prie Dievo. Drauge su vaikais į pasirodymo vietą pradėjo rinktis vis daugiau žmonių. Paskutiniame šeštame

pasirodyme spalio 13 d. Marija išreiškė savo norą, kad jos garbei čia būtų pastatyta koplyčia ir kad žmonės kasdien kalbėtų rožančių, nes ji yra Rožančiaus Karalienė. Ši kartą buvo ypatingai daug žmonių susirinkę, ir Marijos pasirodymas buvo patvirtintas meteorologinių reiškinių (pradėjo sukristi saulė ir t.t.). Tuos reiškinius matė masės žmonių.

Leirijos vyskupas, kurio teritorijoje yra Fatima, ištyręs vaikų atpasakotus regėjimus ir kitus faktus, paskelbė, kad pasirodymai tikri ir nuo 1930 metų leido Fatimos Marijos kultą. Nuo to laiko pradėjo plaukti į Fatimą maldininkai ne tik iš Portugalijos, bet ir iš viso pasaulio.

Apsireiškimo vietoje buvo pastatyta koplyčia su Marijos statula, kuri ir dabar stovi, gražiai atnaujinta. Vėliau maldininkų patogumui buvo pastatyta didžiulė bažnyčia, kuriai popiežius savo laišku "Luce Superna" suteikė bazilikos titulą. Portugalijos episkopatas, Marijos pageidavimu, 1931 m. paaukojo Portugaliją Nekalčiausiajai Marijos Širdžiai, o 1942 m. popiežius Pijus XII Marijai paaukojo visą pasaulį. 1951 m. ir Lietuvos vyskupai paaukojo Lietuvą Marijai.

Nuvykę į baziliką radome nemažą maldininkų. Prieš didįjį altorių šonuose yra Mariją regėjusių vaikučių karstai: Pranciškaus Marto ir Jacintos Marto, kurie mirė, vos keletui metų praėjus po pasirodymo. Mirtis jiems buvo Marijos išpranašauta. Gyva yra tik Liucija, kur dabar gyvena vienuolyne Portugalijoje ir vadinasi Nekalčiausios Širdies sesuo Marija.

Originalioje Marijos pasirodymo vietoje, dabar jaučioje koplytėlėje, kun. Vaišnys mums atlaikė mišias. Su dideliu įsijautimu giedojome lietuviškas giesmes. Nuotaika buvo šventiška ir labai pakili. Pamoksle kun. Vaišnys papasakojo apie Marijos pasirodymą ir pabrėžė maldos svarbą. Jis pašventino ir maldininkų čia įsigytus rožančius, kryželius, statulėles, žvakes ir kitus religinius dalykėlius. Žvakes, kurias beveik visi pirkome, tam tikroje šiam tikslui paskirtoje vietoje uždegę palikome, kad jos

degtų Marijos garbei. Tik buvo gaila, kad šioje taip svarbioje ir malonioje vietoje negalėjome ilgiau pasilikti, nes reikėjo skubėti į autobusą ir grįžti į Lisaboną.

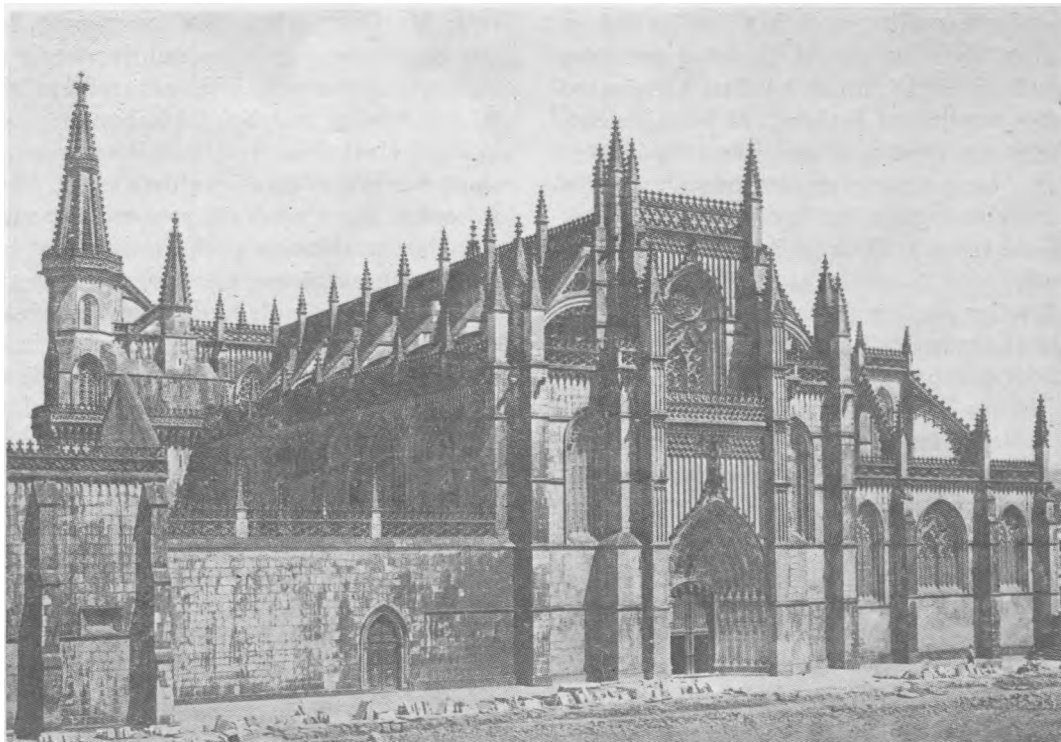
Prieš išvykstant ir atsisveikinant su šia ramia, šventumo dvasios pilna vieta, Marijos koplytėlėje kun. Vaišnys sukalbėjo vieną rožančiaus paslaptį, o paskui rožančiaus kalbėjimą tęsė autobuse. O mūsų autobuse rožančiaus kalbėjimui vadovavo jauniausia keliauninkė Vita. Nuotaikos pagauti ir toliau giedojome šventas giesmes, tad nė nepajutome, kaip 130 km kelionė greitai pasibaigė, ir mes vėl atsidūrėme Lisabonoje, jaukiame Lutecia viešbutyje.

- Lietuvoje naujo vyskupo Antano Vaičiaus konsekracija įvyko liepos 25 d. Kauno bazilikoje. Konsekravo vysk. Liudas Povilonis su vysk. Vincentu Sladkevičium ir vysk. Romualdu Kriščiūnu. Iškilmėse dalyvavo ir vysk. Julijonas Steponavičius. Naująjį vyskupą telegrama pasveikino popiežius Jonas Paulius II. Vysk. A. Vaičius yra paskirtas Telšių vyskupijos administratorium.

- Afganistane Sovietų Sąjunga prieš kelias savaites lėktuvais ir malūnsparniais sunaikino penkis kaimus Logaro provincijoje, į pietus nuo Kabulo. Buvo išžudyta apie 10.000 žmonių. Sovietų Sąjunga įpratusi vykdyti genocido veiksmus.

- Prezidentas Reaganas Hartforde, Conn., Kolumbo vyčių vyriausios tarybos suvažiavime, kuris buvo jubiliejinis — 100-tasis, pasakė kalbą. Ragino katalikus neremti branduolinių ginklų užšaldymo planų, nes tai pakenktų nusiginklavimo deryboms su Sovietų Sąjunga. Ragino paremti atominių ginklų sumažinimo planus. Prezidentas griežtai pasisakė prieš abortus, už maldos grąžinimą į valdines mokyklas, nes Amerikos vaikai turėtų turėti tas pačias konstitucines garantijas, kurios leidžia melstis kongreso rūmuose ir kurios leidžia turėti kapelionus kariams. Reaganas pasisakė už pajamų mokesčių privilegijas tėvams, kurie vaikus leidžia į privačias mokyklas. Šiame Kolumbo vyčių suvažiavime dalyvavo 6.000 delegatų ir svečių, kurių tarpe buvo 10 kardinolų, 150 vyskupų ir arkivyskupų.

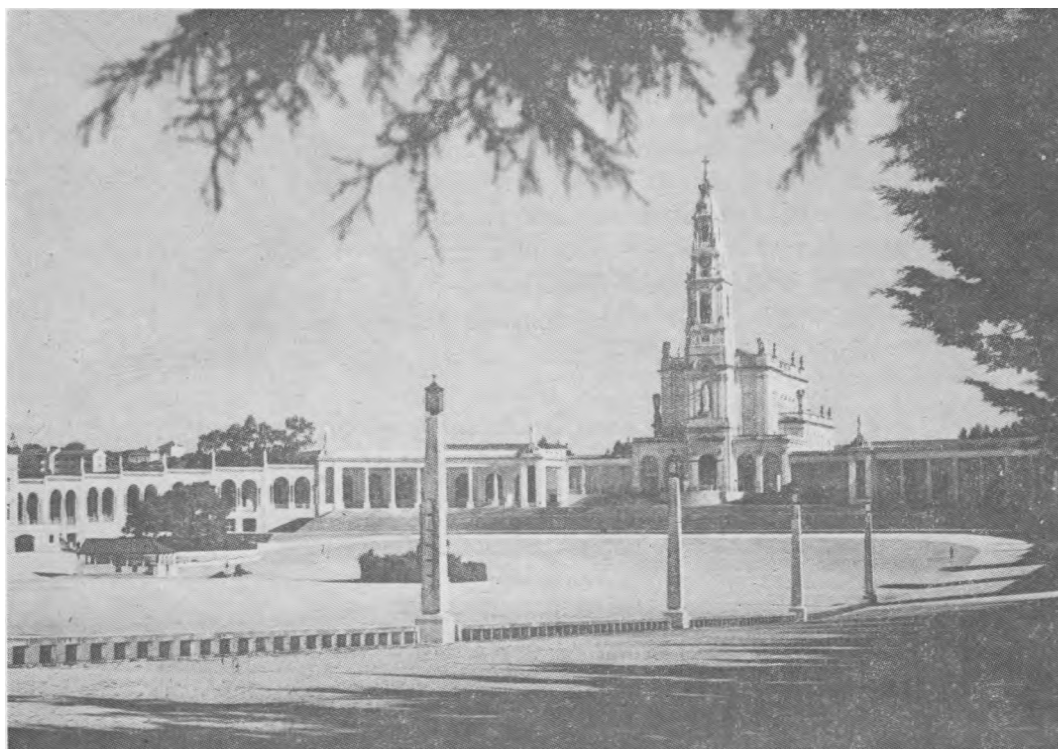
- Belgijos ir kitų Europos tautų jaunimo atstovai pasiryžo rugsėjo 26 d. pėsčiomis iš Briuselio eiti į šv. Pranciškaus gimtinę Asyžių šv. Pranciškaus gimimo 600 m. sukakčiai paminėti. Kelionės pabaiga — spalio 7 d. Pakeliui sustojimai kitose vietose, kur darbavosi tas šventasis.

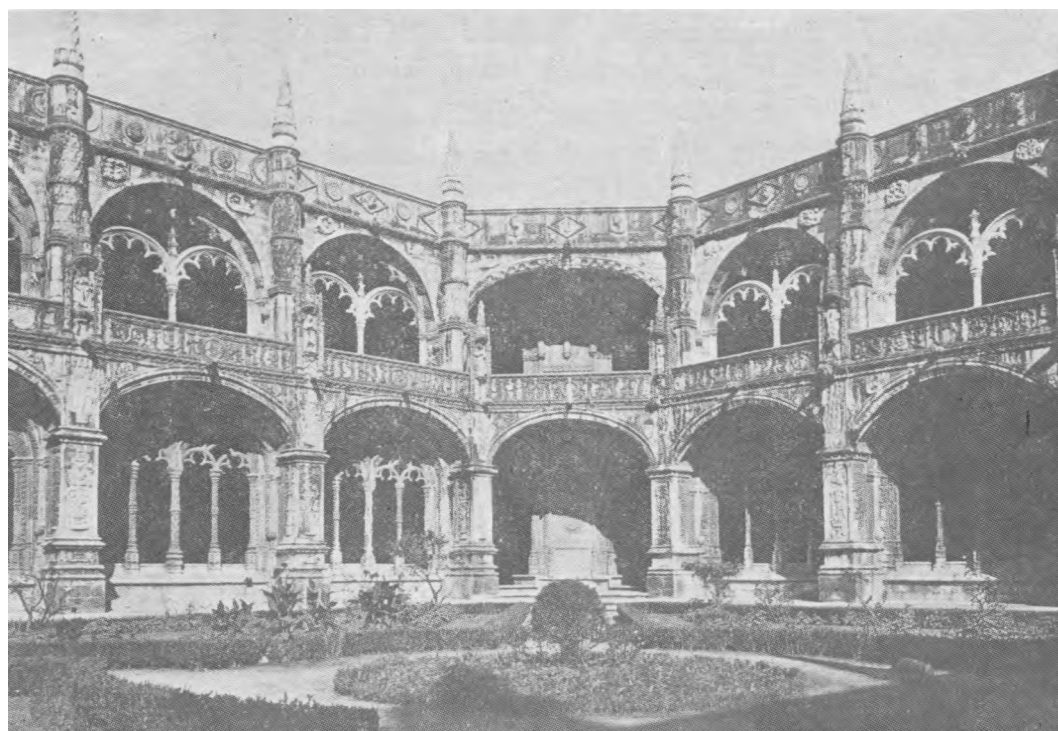
Batalha miestelio (Portugalijoje) vienuolynas.

Nazare miestelio (Portugalijoje) žvejų žmonos.

Fatimos šventovė.

Jeronimo vienuolynas Lisabonoje.

PRANAS PUSDEŠRIS

Himnas žvakidei

(Kun. Albinui Spurgiui 50 m. kunigystės jubiliejaus proga)

*Sukakties gaudime sušvinta veidai
Ir daugel žvakių — altorių ir ant puotos stalo,
Tarp jų šviesiausioji šiandien —
Tai kunigas, tai žvakė tamsioje sutanos žvakidėje,
Kurios šviesa naikina sielų sutemas,
Kurios liepsna sutirpdo širdis,
Ir Dievo žodis Jordano balandžiu
Įskrenda žmogaus sielon.*

*Kiekvieną, atėjusį iš nežinios į Žemę,
Tu pasitinki krikštyklos prieblandoje
Ir žvakės šviesoje parodai kelią
Į amžinas padangtes Danguje.
Savo burnose ir šiandien jaučiam druskos skoni,
Kaip perspėjimą, kad ta kelionė
Nebus saldi.*

*Tu mums įteiki Pirmos Komunijos žvakę
Pasišviest labirintų kelyje,
Tu, žvakėms mirgant, palaimini mūsų žemišką meilę,
Ir tavo rankų prakartėlėje žvakių šviesoje
Gimsta Kristus šventose Mišiose.*

*Kada mirty užgęsta saulė ir visos Žemės šviesos,
Tik tu mums uždegi vilties žvakes,
Ir palydint paskutinėje kelionėje,
Kai mūsų lupos užspaustos tylos antspaudu,
Mes tavo lūpomis meldžiamės
— Viešpatie, pasigailėk.*

*Kunige, tu esi tamsioje sutanos žvakidėje
Deganti žvakė,
Šviečianti ir šildanti Žemės žvarbiam kely,
Jos liepsnoje sudega ir tavo metai,
Bet Abelio aukos dūmais jie pasiekia Dangų,
Jie amžinos prasmės žvakėmis šviečia
Kiekvieno tikinčiojo širdy.*

Jaunystės džiaugsmas, meilė ... mirtis (IV)

(Jis mirė, kad aš būčiau laiminga. ..)

Vytautas Kasniūnas

Praėjusiame "Laiškų lietuviams" numeryje Kristina pasakojo apie savo pirmąją meilę ir išgyventą tragizmą, kai studentas Kastytis, pasmaguriavęs meilės vaisiais, su ja nutraukė ryšius. Ji tada buvo šešiolikos metų, pačiame gražiausiame jaunystės žydėjime. Tolimesnį pasakojimą apie savo gyvenimą ji tęsė, mums vaikščiojant miške.

Pilnatis mėnulis žaidė medžio šakose. Išėję į kiemą, traukėme į plaučius gryną, švarų orą. Midus, kava, tabako dūmai mus buvo apsvaiginę.

— Žmogus yra laimingas, jei gali užmiršti sunkius išgyvenimus, nelaimės, — ji sako, žiūrėdama į sodybos kryžių. — Aš viską, viską, kas buvo bloga, buvau ištrynusi iš savo gyvenimo. Taip, kaip mokykloje ištrindavau nevykusių brūkšnius piešinyje. Kas buvo likę užrašyta atmintyje, sudraskiau, kaip po apsvyklusios meilės sudraskydavome laiškus į mažus gabalėlius ir juos išsklaidydavome pavėjui.

— Tau labai sunku pasakoti tuos praeities išgyvenimus? — paklausiau.

— Labai labai sunku...

— Tai gal nutraukime pokalbį?

— Ne! Tęskime. Aš esu visa skausmuose.

— Kodėl nori tęsti?

— Kad kiti žinotų. Tai gyvojo testamentas gyviesiems.

— Galėsi išverti?

— O taip! .. Kai paskutiniai žodžiai nuskambės medžių viršūnėmis, pamatysi, kaip greitai aš atsigausiu ir išsiblaivysiu nuo praeities dienų sunkių išgyvenimų. Matai, tave aš pasirinkau savo nuodėmklausiu. Tu nuodėmių neatleisi, bet jas į visas keturias puses paskleisi. Kunigas man nuodėmes atleido, prašydamas Dievą gailestingumo, sutaukė su mano sąžine, o tu gali prisidėti, kad kiti neitų mano gyvenimo keliu.

— Ko tu labiausiai gailiesi, negerai padariusi?

— Visų trijų išgyvenimų, kuriuos tau papasakosiu.

— Bet vis tiek turi skirti kam nors pirmenybę.

— Vienas kitą sekė. Tartum išėjus į audringą naktį — ir sušlampi, ir purvyne išsimaudai. Mergaitei reikia vengti audringų naktų. Jos iš tavęs padaro bejausmę lėlę, žaisliuką. Pasijauti numesta mazgote, skuduru, kurį gali pasiimti, kas nori purvus nuvalyti.

— Kaltini Kastytį?

— Pirmiausia kaltinu save, kad leidaus visa tam, kas įvyko.

— O kas vyko po to?

— Labai kvailas žaidimas su meile. Norėčiau dabar labai didelėmis raudonomis raidėmis parašyti: "Nežaiskime su meile!" Tuos žodžius, kaip reklaminius skelbimus, reikėtų iškabinti gerai matomose vietose, apie juos turėtų dažnai kalbėti kunigai bažnyčiose, rašto žmonės, kur tik jie gali: spaudoje, knygose.

— Tu imi karščiuotis, jaudintis. ..

— Atspėjai, bet man taip geriau, nes rodo, kad tuos žodžius girdi ne šie medžiai, bet minia žmonių, ne vienas mėnulis, bet visi, kuriuos jis dabar apšviečia.

— Dabar geriau imu suprasti tavo susijaudinimą, kai lyg juokaudamas pasakiau, kad tavo mama buvo vyrų širdžių ėdikė. Na, bet pasukime ežero link — kai tu susijaudinusi pradėsi alpti, atgaivinsiu šaltu vandeniu.

— Norėdami atsigaiivinti, galėsime abu du pabraidžioti vandenyje.

— Dabar aš klausysiu ir tavo pasakojimo nepertrauksiu.

— Gerai, klausyk! Būdama universitete, susidraugavau su Algimantu Adomaičiu. Pavardė netikra. Jis ruošėsi daktaro laipsniui ir dirbo universitete. Po pirmo susitikimo pajutau, kad aš jam patikau. Patiko ir jis man. Mums susitikus, rodos, kalbėjosi mudviejų akys ir širdys. Taip man atrodė. Ir kuo toliau, tuo labiau tuo tikėjau. Abu priklausėme tai pačiai draugijai. Jis buvo labai kuklūs ir, kaip vėliau patyriau, labai nedrąsus. Susitikdavome valgykloje, bibliotekoje, renginiuose. Mano draugai juokaudavo, kad jis neva visur mane sekioja ir spokso akimis. Ir tikrai. Kur nors pasisukdavau, ir mūsų akys susitikdavo. Tai mane erzino ir kėlė nerimą. Eidavau klausyti jo paskaitų, bet negirdėdavau, ką jis sakydavo. Kalbėdavau su juo akių žvilgsniais. Kartais ir jis, nusižiūrėjęs į mane, pasimesdavo žodžiuose. Kurį laiką aš jį sekiojau. Susitikę mažai kalbėdavomės. Kažkaip kalba nesi-rišdavo. Ir kuo toliau, tuo labiau aš jį mylėjau. Laukiau, kada jis pakvies pasimatymui. Kartą jis lyg pradėjo mikčiodamas kalbėti apie susitikimą, bet tuoj susigriebęs ėmė skūstis, kad turįs daug darbo.

— Sėskimės čia ant pakrantės akmenų, — pasiūliau, matydamas, kaip Kristina pradėjo jaudintis.

— Tau nusibodo klausytis?

— Ne, ne!

— Trumpinsiu pasakojimą. Klausyk! Ėmiau įsikalbėti, kad jis manęs nemylī, kad tai tik mano vaizduotė. Pasisakyti, kad aš jį įsimylėjus — negalėjau. Laukiau iš jo meilės prisipažinimo. Ne būtinai žodžiais, bet kitomis apraiškomis, iš kurių būčiau galėjusi spręsti, kad jis manęs ilgisi, kaip ir aš jo; kad ieško artimesnio draugiškumo, kaip ir aš ieškojau. Tada aš nusprendžiau imtis vaidybos. Pasijutau užgauta, įžeista, kad jis neieško artimesnių ryšių. Kur mudu susitikdavome, aš apsimesdavau jo nematanti. Susitikusi kitus studentus, stengiausi pasirodyti linksma. Renginiuose dar daugiau vaidy-

bos parodydavau. Kvatodavau su kitais, šokdavau labai daug ir į jį visai nekreipdavau dėmesio. Jam matant, kitiems rodydavau perdėtą nuoširdumą, intymumą. Žodžiu — vaidinau, kiek įmanydama. Kartais gal ir per daug, net peržengdama kuklumo ribas.

— Buvai tikra mama, — pertraukiau, pasiūlydamas cigaretę.

— Iš tavo pasakojimų daugiau sužinojusi, turbūt prilygau jai.

— Ir dėl to įvyko tragedija?

— Jei kiti man pasakotų — netikėčiau, bet pati buvau liudininke.

— Ir aš kitų pasakojimais netikėčiau, bet tavimi negaliu netikėti.

— Matai, ką padarė meilės žaidimas!

— Ką jis padarė? Nusižudė?

— Prie jo lavono radome adatą vaistų — narkotikų. Kaip vėliau ištyrėme, tai buvo stiprus mišinys. Be to, skrodimas parodė, kad jis buvo išgėręs alkoholio.

— Ar jis gerdavo anksčiau?

— Draugai paneigė. Sako, labai retai paragaudavo vieną kitą gurkšnį vyno, bet niekas nematė jo geriančio ką nors stipresnio.

— Kodėl tu prisiimt sau visą kaltę dėl jo nusižudymo?

— Jis paliko dienoraštį ir krūvą laiškų, kurie buvo rašyti man, bet neišsiųsti.

— Tu gavai tą dienoraštį ir laiškus?

— Taip. Advokatas ir kunigas patarė visa tai man perduoti.

— Man visa ta istorija atrodo pakibusī ore, neįtikėtina. Pirmiausia, ar dabar gali atsirasti 28 metų vyras, kuris nedrįstų prisi- pažinti, kad yra įsimylėjęs ir dėl to turėtų nusižudyti?

— Klysti, sakydamas, kad dėl to jis nusižudė. Nei dienoraštyje, nei laiškuose jis niekur nemini, kad apsiavylęs gyvenimu, meile ir dėl to nusižudęs. Niekur jis nesa- ko, kad pradėjęs gerti ar vartoti narkoti- kus. Tėvai sako, kad jis buvęs silpnos svei- katos, nes buvo per daug prisirišęs prie kny- gų ir mokslo. Vienu laiku skundėsi maža- kraujyste, paskiau širdimi ir kurį laiką tu- rėjo aukštą kraujo spaudimą.

— Tai kodėl sau prisiimi visą kaltę?

— Iš paliktų rašinių mačiau, kad jį labai paveikė mano vadinamoji vaidyba, kaip jis rašo "nesvietiškas siautimas su vyrais". Kitose vietose rašo, kad mane "pasiutusiai", "pašėlusiai" įsimylėjęs.

— Tai dėl ko tau neprisipažino?

— Kaip raudonu siūlu visuose raštuose ryškėja jo nepaprastas kuklumas ir, kaip jis pats rašo, "liguistas nedrąsumas".

— Skamba lyg pasaka. Kurgi matyta, kad susitinka du įsimylėję suaugę žmonės ir žaidžia, kaip vaikai.

— Viename ilgame laiške, o taip pat keliuose dienoraščio puslapiuose jis prisipažįsta taip nepaprastai labai mylįs, jog jis nemano, kad galėtų sukurti šeimą ir būti geras vyras.

— Tai tau ir pasakė.

— Turėk kantrybės, kol baigsiu kalbėti ta tema. Jis pirmiausia skundžiasi, kad, pasirinkęs mokslinį darbą, negalės man duoti įvairių gyvenimo vertybių ir dėl to padarys mane nelaimingą. Antra, jis rašo, kad taip labai mylėdamas bus man nuobodus ir įkyrus. Jis norįs ramaus, tylaus ir uždaro gyvenimo ir manęs, kad man reikia "viso pasaulio linksmybių ir karališkos prabangos".

— Ar tu manai, kad jeigu būtumėte sukūrę šeimą, jaustumėtės laimingi?

— Aš manau ir esu tikra, nes aš jį labai mylėjau. Nepaprastai mylėjau. Juk šiandien kuklus, nedrąsus vyras — tai gyvenimo retenybė, tai pelenuose žibantis auksas.

— Tai kaip dabar manai, ką reikėjo daryti?

— Reikėjo man prisipažinti, kad jį myliu. Juk žinai, kad aš nesu iš tų kuklybių, skraiste apsigaubusių moterų, ar tų nedrąsiųjų, kurioms gomuryje springsta žodžiai.

— Bet kodėl jis gėrė ir vartojo narkotikus?

— Kambaryje nerasta gėrimų, nerasta ir didesnio kiekio narkotikų. Kūne rasta dar viena adatos dūrio žymė. Bet gydytojas mano, kad jis tik vieną kartą vartojo narkotikus. Ar jis juos pirkė, ar jie sudaryti universiteto laboratorijose — duomenų nėra. Adata gauta iš ko nors kito ar kur nors

pirkta, nes kitos rūšies negu turimos universitete.

— Kokia tavo galutinė išvada?

— Tėvai mano, kad jis, ruošdamasis pasakutiniams egzaminams, buvo labai išvargęs.

— O ką tu manai?

— Ant vagies kepurė dega. Aš kažkodėl galvoju, kad jį paveikė mano vaidybinis siautimas. Aš norėjau jame sukelti pavydą, norėjau, kaip tuose poetų rašiniuose, kad jis prieš mane atsiklauptų ant kelių ir prisipažintų, kad mane myli.

— Ir manai, kad "dėl drąsos" jis išgėrė ir paėmė tuos narkotikus?

— Teisingai. Tokios mintys mane kanikino.

— Kaip visa tai išgyvenai?

— Tragiškai. Sąžinės graužiamo, pradėjau gerti. Nepasidariau alkoholike, bet jau buvau pradėjusi tuo keliu eiti. Vėl buvau vyrų vėtoma ir mėtoma. Bet kažkokia vidinė jėga laikė mane nepasiduoti jų įgeidžiams. Aš žaidžiau su jų žvėriškais jausmais. Viliojau, bet prisiviliojusi — pasijuokdavau iš jų. Keršijau, kol vėl nusvilau pirštus.

— Įsimylėjai?

— Nepasakyčiau, kad buvau įsimylėjusi. Mylėjau ir rengiausi vestuvėms. Universitete susipažinau su naujai atvykusi akademiku. Per lengvai patikėjau jo meilės žodžiais. O jis tik žaidė su manimi. Jis buvo atkeltas į tą universitetą tik trims semestrams. Pasirodė, kad buvo vedęs, turėjo du vaikus ir, nė sudiev nepasakęs, dingo.

— Na, tau ir sekėsi gyvenime!

— Laimę sekė nelaimės. Grūdelis laimės — o pilnas aruodas nelaimių.

— Kaip ištvėrei?

— Susirgau nervais. Patekau į vienuolių vedamą ligoninę. Išgijusi susiradau tikrąjį gyvenimo kelią.

Užsikalbėję, vaikščiodami paežere, nė nepajutome, kaip šliūkštelėjo didelė banga ir pasivijo mus bėgančius. Sušlapome beveik iki kelių.

— O juk jau beveik parytys, — įsiterpia.

— Matai, kaip gyvenime kartais atsitinka, kai, neturėdamas įgimto atsparumo įvairiems įvykiams, neieškai to, kas tau galėtų padėti. Tada tave, kaip tos bangos, ir mėto, ir vėto.

— Dabar aš susidariau visai kitą nuomonę apie tavo mamą, mano buvusią gerą draugę. Ir jos gyvenimas plaukė tarp vaidybos ir realybės.

Grįžtant namo, mus pasitiko trys mėškenai, kuriuos aš buvau užmiršęs pamaitinti. Tad ankstyvus pusryčius valgėme kartu su jais.

Ištrauka iš atsiminimų

Mama Ada

Šiandien parapijos šokiai. Dédé vadina, tai reikia nueiti. Ar bus man kiek nors įdomu? Nors jaunimą mėgstu, bet ar mane jis mėgsta — nežinau. Visada paskutinę šokti išveda, gal kad nesu gera šokėja. Šaunesnieji vyrai praeina neužkalbinę, nes nesu gražuolė, esu tyli. Nesipuošiu pagal paskutinę madą. Daugumas mano vardo nežino, tiesiog vadina mergaite, o kai kalba už akių, sako — davatka. Gal dėl to, kad su dėdiene einu anksti sekmadieniais į bažnyčią, lankau vakarines pamaldas. Ar svarbu, kaip pavadina: mergaitė, davatkėlė — man vis tiek.

Kokie neįdomūs šokiai. Jaunimas pakampėmis stoviniuoja, muzikantai taip flegmatiškai groja, seniai alutį siurbčioja.

Cicilikėlis (šauniausią apylinkės vyrą Joną visi taip vadina), kuris niekuomet neuobodžiauja ir jaunimo labai mėgstamas už gražų balsą, malonų sąmojų, stovi rankas į kišenes susikišęs, galvą nuleidęs. Matyt, vargšui meilė nepasisekė. Jei aš būčiau gražuolė, pasvilinčiau cicilikui padus — šoktų, kad net grindys linktų. Deja, ne man toks šokėjas...

— Mergaite, ar nenori su manim šitą šokį sušokti?

Pakeliu akis, šalia manęs stovi Jonas.

— Aš nesu šokėja, nemokėsiu, — bandau teisintis, bet stiprios rankos apkabina

ir įsuka į vidurį salės. "Turbūt, vištele, labai išraudai", galvoju apie save. Kodėl nepratariu nė vieno žodžio, o tiktai "taip, ne"? Nepaleidžia antrą ir trečią šokį. Man atrodo, kad visi į mudu žiūri...

— Ar nenori, mergaite, prasivėdinti?

— Taip, — įstengiu ištarti.

Vaikščiojam čia pat esančiam parke.

Gražus, šiltas pavasario vakaras. Aš turiu pradėti šnekėti. "Vištele, bandyk", noriu įkalbėti save. Pasakau sakinį, ir tas, atrodo, ne vietoj. Jonas šneka. Jis turbūt mato, kad aš varžausi. Jo sakiniai taip pat padrikę.

— Atsisėskim čia, — sako jis, kai prieinam prie suolo.

— Taip, — atsakau. Geresnio sakinio nesugalvoju ir pykstu ant savęs. Jis atsisėda atokiau nuo manęs. Tyla. Žiūri virš medžių viršūnių.

— Ar žvaigždes skaitai? — išdrįstu paklausti.

— Taip, žiūriu, kuri žvaigždėlė man sužibės.

Vėl abu tylim. Kur rasti žodžių? Tyliai atsidustu.

— Klausyk, mergaite, noriu tavęs paprašyti vieno, vieno dalyko...

Tyla. Ir kodėl negaliu paklausti, ko? Atsisuka į mane, apkabina ir prie pat veido sako:

— Tekėk už manęs.

— Jonai, ar tu girtas, ar. . . — nespėjau daugiau pasakyti.

— Ne, — papučia man į veidą ir staiga pabučiuoja į lūpas.

— Matai negėriau nė stikliuko, nes salėje laukiau tavęs. Aš apsisprendžiau šiandien su tavim pasikalbėti.

To tai per daug, kad mane bučiuotų. Ar trenkti jam į veidą, ar pabėgti? Jo stiprios rankos laiko mane. Sakoma, yra vyrų, kurie turi burtininko galią ir paralyžiuoja mergaitės valią. Ar su manim dabar ne taip atsitiko? Išvedė į parką, pasodino ant suoliuko, bučiuoja, o aš sėdžiu ir nereaguuju...

— Žinau, kad sunku taip greitai apsispręsti. Tegul šitas pabučiavimas būna mūsų sužiedotuvės, nors be žiedų. Žiedai tai tik išorinė priemonė, ar ne taip, mergaite?

— Taip, Jonai, bet aš negaliu tikėti, kad vestum mane. Aš bijau apgaulės, melo. Tu žinai, esu neturtinga. Iš savo kuklaus uždarbio pragyvenu. Kraičio nė pinigų man niekas nesukrovė. Aš nesu gražuolė, kuri būtų tavo pasididžiavimas. Aš neįstengiu tikėti tavo žodžiais.

— Nesijaudink, mergaite, man nereikia kraičio nei grožio. Man reikia širdies, žmonos, mano vaikų motinos. Tave ilgai stebėjau. Tu sutik kūrenti mūsų šeimos židinį. Aš neįvesiu tavęs į rūmus. Aš esu toks pat, kaip ir tu, be turto. Esam jauni ir turim darbus — sumanumu, bendromis jėgomis irsimės per gyvenimą. Kad nėra melas, aš noriu įrodyti pasiūlydamas ryt po darbo nueiti pas kleboną, sutvarkyti užsakus ir kitus formalumus.

— Taip...

O tas mano "taip" pražudys mane! Į šokius negrįžom. Palydėjo iki namų, ir persiskyrėm.

Po darbo nueinam į mažą valgyklėlę pietų, o paskui traukiam į kleboniją. Kaip dreba mano širdis. Oi, davatkėle, davatkėle, ką tau klebonas pasakys, pamatęs su ciciliku? Kuo arčiau klebonijos, tuo labiau linksta keliai. Duris atidaro jaunas kunigėlis. Gal klebono nėra namie, vis būtų drąsiau. Bet kur tau, klebonas bevaikščiojās po kambarį.

— Va, cicilikas bent kartą mane aplan-ko. O tu, davatkėle, kaip tu čia atsiradai?

Buvau pasiruošusi nors į žemę lįsti. Skubiai pabučiavau paduotą ranką ir lendu už Jono nugaros.

— Mes, klebone, norime tuoktis. Atėjom užsakų ir kitų formalumų sutvarkyti. Jūs geriau žinote, ko čia reikia.

— Ar poteries moki? Turbūt ciciliku vadina, kad Dievo nemyli.

— Tai, kad jūs, klebone, man tą vardą prilipdei.

— Tu prieš kunigus per daug kalbi.

— Klebonėli, prašai ir prašai kas sekmadienį pinigų. Pasakiau, jeigu taip daug ir dažnai prašo, tai reikia mažai duoti. Davatkos jums mano žodžius perdavė padai-

lindamos. O jūs tuoj cicilikas, cicilikėlis, taip ir prigijo tas vardas. Ar manot, klebone, kad turėčiau už tą vardą jums dėkingas būti?

Aš kaip ant žarijų. Dabar tai mudu tikrai išvys. Ir reikia Jonui taip drąsiai kalbėti. Klebonas pradėjo kažką rašyti.

— Kada norite tuoktis? Skelbti užsakus, ar ne?

Po mėnesio vestuvės be viešų užsakų.

Jonas palydi tik iki namų. Rytoj po darbo ieškosim buto. Tas mėnesis netruks prabėgti, o mudviem reikia susisukti gūžtelę.

Tik spėju praverti duris, girdžiu iš virtuvės dėdienę šaukiant:

— Mergaite, užėik, noriu pakalbėti.

Džiaugiuosi, kad galėsiu pasakyti apie savo vestuves. Prieš gimines nenoriu turėti paslapčių. Dėdė valgo blynus, o dėdienė kepa. Ji išdidžiai prašneko į mane:

— Klausyk, mergaite, kodėl tu su ciciliku apie klebonijos tvoras zuliniesi? Ką tu galvoji, kad su tuo kvailiu atradai draugystę? Liucės motina ją išvijo. Sako, paskutinis chuliganas, visada nusigėręs, pinigų prie savęs niekada neturi. Aš neturėjau kur akių dėti, kai žmonės pradėjo pasakoti, kad tave su juo mato. Ar gali juo pasitikėti? Matysi, sudirbs tave į nieką, o paskui juoksis, lyg šėtonas.

— Nutilk, motin! — suriko dėdė. — Ką tu apie jį žinai?

— Neseniai buvo Liucės mama ir pasakojo.

— Ji pasakojo... Ar ji tau teisybę pasakojo? Aš su Jonu dirbu jau kelinti metai ir jį stebiu. Mudu nuoširdžiai pasikalbam.

— Jis į bažnyčią neina, jis cicilikas, — sako ji.

— Klausyk, motin, tu sekmadieniais porą valandų ilgiau pasėdėk bažnyčioje, tai ir jį pamatysi. O dėl nusigėrimo... Jis negeriantis. Neturi pinigų, dėl to, kad skolas mokėjo, kurias padarė prieš metus ligindamas ir laidodamas motiną. Ne Liucės motina ją išvijo, bet ji pati lakstė ir darė viską, kad Jonas vestų jos dukterį. Jonas pasakė: "Aš nenoriu gražios, išlepintos gėlės, man

reikia žmonos". Jis ilgai stebėjo mūsų mergaitę. Mudu daug apie tave, mano vaikelį, esame kalbėję. Tu teisingai padarei, sutikdama už jo tekėti. Neklausyk gandų, Jonas doras vyras.

Nepajutau, kaip ašaros pradėjo tekėti, ir pripuolus apkabinau dėdės kaklą, pradėjau bučiuoti nuo blynų taukuotą veidą...

Na, ir prasidėjo apkalbos! Kitą rytą, vos tik įėjau į darbovietę, priėjo geriausia mano draugė bendradarbė ir pradėjo pamokslą:

— Klausyk, mergaite, kur tu aną vakarą su tuo ciciliku iš šokių dingai? Matėm, kaip išėjai, bet nė viena nematėm grįžtant.

Norėjau papasakoti apie užsakus ir vestuves, bet tik spėjau ištarti: "Ejom į parką pasivaikščioti", o ji tuoj perkirto mane:

— Ką? Tu į parką su tuo rafinuotu donžuanu? Tu nežinai, jis su visomis taip vaikšto, o kitą rytą juokiasi. Su Liuce vaikščiojo ir vesti norėjo, bet jos motina jį išvijo. Jis gadinas mergaitės vardą, buvęs neištikimas. Aš žinau, tu vyrų dar nepažįsti. Tau susuks galvelę, gerai apmaus, o paskui juoksis visiems, kad davatkėlę sudorojo. . .

— Kai tu su Algiu vaikštai visada ir visur, niekas neatsitinka, o aš vos spėjau išeiti į parką ir jau baugini. Mes tuoksimės.

— Tu kvaila. Ar jis tave myli? O be meilės, mergaite, nemanyk, kad tave kas ves. Mudu su Algiu jau mylimės kelinti metai. A, mūsų meilė, mūsų didžioji meilė.. . Tu nežinai, kokia ji saldi. Mes vakarais susitinkam, einam į kiną ar pas mane praleidžiam laiką. Jo pabučiavimai. .. Kokie aistringi jo pabučiavimai, — ji užsisvajoję ir užmiršo mane.

— Kodėl judu nesituokiat?

— Matai, tuoktis reikia turto. Aš noriu turėti gražų butą, brangius baldus, daugiau neiti dirbti. Kai visa tai pasakojau Algiui, jis sako, reikia palaukti, iki sutaupysime pinigų.

— Ilgai teks tau laukti, mieloji, — galvoju, bet darbo laikas nutraukia mudviejų pokalbį.

Susiradom kuklų trijų kambarių butą. Reikia baldų. Pagal savo kišenes nupirkom

tik pačius būtiniausius, o mudviejų turimas "kraitis" taip pat suneštas į butą: po kelio-lika knygų, drabužiai. Geras tas mano dėdė, padeda sunešti, pataria, kur reikia ką pastatyti. Jonas palydi mane su dėde namo, bet į vidų neužkina. Gal vengia dėdienės aštrių akių, kuri vis šnairuoja ir netiki mūsų vedybomis. Girdi, o kur judviejų meilė? Ar gali žmonės, vedę be meilės, gražiai sugyventi? Ji tik dėdės varžosi ir prie jo apie Joną daug nekalba.

Prašiau bendradarbių, kad nedarytų man mergvakario. Nenoriu būti išskirta, sėdėti prie dovanom apkrauto stalo. Visuose kampuose tik šnibždės: "Žiūrėk, davatkėlė tylėjo, tylėjo ir visas apkirto, sugavo vyrą. Jonas jai per geras. Neduosiu progos joms liežuvausti. Be to, dovanos primena man elgetos išmaldą. Daiktas, pačios nupirktas, man yra brangesnis.

Vestuvės. Vestuvių rūbas kuklus. Dėdė, žiūrėdamas į mane apsirengusią vestuvinių rūbų, linguoja galvą ir sako:

— Kaip gražiai tinka tau šis vestuvių rūbas. Turėtum dažniau baltą spalvą dėvėti. Norėčiau šiandien būti Jono vietoje.

— A, dėde, tu man vis per širdį paglostai, — apkabinu, bučiuoju šviežiai nuskustą dėdės veidą.

Gražus vasaros šeštadienio rytas. Jokių iškilmų, jokių svečių. Dėdė su dėdiene, Jono draugas su Onute, — tai visa mūsų palyda. Ar reikia daugiau? Ar mūsų priesaika turi būti palydėta triukšmo, smalsuolių akių? Aš nenoriu, kad jaunas, atvedus jaunąją prie altoriaus, išlįstų iš kampo. Mes iš šventoriaus visi kartu einam į bažnyčią, tik mane veda dėdė, o jaunąją — dėdiene, kaip artimiausi mūsų giminės. Koks keistas jausmas, kai mane perduoda Jonui! Jis stipriai suspaudžia mano alkūnę. Jaučiu, kad galiu surikti. Klebonas išeina laikyti šv. Mišių. Jis atlieka vestuvių apeigas...

Man šalta. Vidury vasaros šalta. Bijau, kad nepradėtų kalenti dantys. "Ką tu darai? Kur tavo didžioji meilė?" skamba dėdienės ir draugių pastabos. "Dar laikas, dar nevēlu, tik apsisuk ir išbėk iš bažnyčios.

Skubėk, mergaite, skubėk”, — šnabžda pagunda.

Mes klūpom. Jonas laiko mane už rankos, o aš atsiremiu į jo petį, nes neturiu jėgų atsikelti.

— Tau blogai, tu visa balta, — šnabžda Jonas ir dar stipriau laiko ranką.

— Man tuoj praeis, — atsakau ir, pakėlus akis į altorių, galvoju: "Aš turiu į ką atsiremti, net ir dabar. Aš nebūsiu, kaip lapas, blaškomas vėjo, turėsiu užvėją. Dieve, Dieve, laimink mūsų santuoką".

Kai klebonas klausia Joną: "Ar neapleisi jos?", aš drąsiai pasuku į jo pusę akis ir žiūriu, ar jis tiesą sako, ar neapleis manęs. Savo priesaikos žodžius ištariu taip drąsiai, kad net pati stebiuosi.

Sumainyti žiedeliai. Jonas bučiuoja mane ir šnabžda į ausį: "Laimingas esu, kad turiu tave". Atsakau: "Aš taip pat... Šypsauisi. Taip giedra širdyje. Iš šventoriaus noriu skubiai prapulti, nes apstojo susirinkę "žiopliai", lyg niekuomet vestuvių nematę.

Nuvažiavę su savo vestuvininiais į restoraną, pavalgom pietus. Jie išsiskirsto, o mudu važiuojam į savo butą. Povestuvinei kelionei pinigų neturime. Argi medaus mėnuo negali būti gražus ir namie? Visas oras prisipildo nematomo ir neapčiuopiamo džiaugsmo. Nors be didžiosios meilės, vestuvės kvepia jaunų rožių kvapu.

Rytoj sekmadienis. Norėčiau su savo vyru nueiti į bažnyčią, bet ar išdrįsiu jį kviesti? O gal cicilikėlio vardą jis nešioja dėl to, kad neina į bažnyčią? Aš turiu paklausti. Ne, to nepadarysiu. Tyliai atsikelsiu ir nueisiu viena.

Atsigulus girdžiu skubius Jono žingsnius. Jis atsisėda ant lovos krašto, suima abi mano rankas ir klausia:

— Sakyk, mergaite, kada tu nori rytoj eiti į bažnyčią?

— Aš eidavau 7 val. ryto, — atsakiau.

— Gerai, prikelk mane. Nuo ryt dienos ir aš eisiu su tavim iš ryto.

Kaip gerai, kad pirmąją šeimyninę problemą išsprendė jis be prikalbėjimų, be prievartos.

(Bus daugiau)

Devintasis lituanistikos seminaras

Juozas Vaišnys, S.J.

Devintasis lituanistikos seminaras jau septintą kartą buvo suruoštas toje pačioje studentų labai pamėgtoje vietoje — Loyola of the Lakes. Dar niekuomet nėra buvę tiek daug dalyvių, kaip šiais metais: 37 studentai ir 10 lektorių. Buvo pilni namai, daugiau jau nebūtų tilpę. Kai kuriems lektoriams ir studentams atrodė, kad ši grupė buvo per didelė — su mažesne lengviau dirbti ir daugiau galima pasiekti. Taip pat, kai grupė mažesnė, visi labiau susigyvena, susidraugauja, būna šeimyniškesnė nuotaka. Šiais metais buvo nemaža pirmą kartą dalyvaujančių studentų, užtat jie buvo ramesni, nedrąsesni. Kai kas sako, kad šis kursas buvo pats ramiausias ir tyliausias vietoje šių seminarų istorijoje.

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiais, baigiantis seminarui, buvo studentams užduota įvertinti seminarą. Čia pateiksime charakteringesnes jų mintis. Daugelis studentų nusiskundė, kad buvo nepakankamai laiko studijoms, nes reikėjo perskaityti daug knygų ir kitos lektorių pateiktos medžiagos. Jie pageidauja, kad toji perskaitytina medžiaga būtų nurodoma kaip galima anksčiau prieš seminarą, kad būtų galima namie perskaityti.

Rasa Krokytė. Tai buvo mano pirmas susitikimas su Loyola of the Lakes. Po ilgos kelionės iš Ročesterio pagaliau įsukome į vingiuotą kelią, vedantį prie tikslo. Pakilo mano entuziazmas, nekantrumas, bet kartu

ir baimė. Vieta buvo nepaprastai rami ir graži. Pagalvojau, kad tokioje gamtoje nebūna lengva studijuoti. Tikrai lengva nebūvo, bet tos dvi savaitės maloniai ir greitai prabėgo. Labai daug išmokau. Manau, kad iki kitų metų neužmiršiu. Kitą vasarą vėl manau grįžti, nes čia man labai patiko ir žinau, kad dar daug turiu išmokti.

Regina Vilkaitė. Jau trečią kartą atvykau į šį seminarą. Atvykusi pasijutau, lyg sugrįžtanti į namus. Tuojau įžengus pro duris, pasitiko mane visada mielas lektorius kun. J. Vaišnys, S.J., paskui kiti lektoriai, draugai ir pažįstami. Malonu buvo susitikti su dr. A. Klimu ir dr. R. Šilbajoriu, su kuriais jau buvau susipažinusi prieš šešerius metus kituose seminaruose. Buvo keli jau iš pirmiau pažįstami studentų veidai ir daug daug naujų entuziastų. Visi kalbėjomės, juokavome, lyg būtų kokia didelė šeimos susibūrimo metinė šventė. Visur girdėjosi juokai ir tik lietuvių kalba.

Atvykau čia sustiprinti tai, ką jau moku ir žinau, ypač patobulinti savo lietuvių kalbą ir jos rašybos pagrindus. Ko norėjau, ko tikėjaisi, tai ir gavau. Truputį esu nusivylusi, kad šiais metais atvyko tiek daug studentų. Gal toks pasakymas kiek ironiškai skamba, bet taip iš tikrųjų nėra. Kai yra tiek daug studentų, tai šiek tiek trūksta intymumo ir draugystės; per daug susiskirstymo į mažas grupes.

Arnoldas Kungys. Gal kai kurie lektoriai mano, kad nereikėtų į šį seminarą priimti tokių studentų, kurių lietuvių kalbos mokėjimas gana silpnas. Aš norėčiau su tokia nuomone nesutikti. Juk ir mums, kurie mažiau mokame už kitus, šie kursai nurodo aukštumą, į kurią turime kopti; idealą, kurio turime siekti. Kun. Vaišnio kursas buvo daug reikalaujantis, bet jis buvo ypatingai įdomus ir naudingas. Man asmeniškai būtų daug padėję, jeigu lektorius būtų turėjęs daugiau laiko plačiau paaiškinti apie padalyvius ir pusdalyvius. Dr. Klimas buvo labai malonus, jis visuomet taip elgiasi, kad aš blogai nesijausčiau net ir tada, kai netaisyklingai sukirčiuodavau labai lengvus žodžius.

Aras Grakauskas. Daugiausia jėgų įdėjau į gramatikos, rašybos ir kirčiavimo pamokas, Nors padarydavau daug klaidų, bet daug ko ir išmokau. Žinau, kad visų taisyklių neatsiminsiu, bet padariau gerą pradžią. Stengsiuosi tobulintis ir toliau. Norėčiau kitais metais vėl grįžti.

Ginta Palubinskaitė. Atvažiuoti į seminarą buvo verta. Matau, kad padariau pažangą, Svarbiausia jaučiu, kad mano lietuvių kalba pagerėjo. Vis rečiau ir rečiau užspringstu už lietuviškų žodžių ir nebesi jaudinu, kalbėdama su lektoriais, nors jie ir taisytų kas antrą mano žodį. Kun. Vaišnio kurse daug išmokau. Išmokau vengti klaidų, kurios iki šiol buvo priimtinos lituanistinėje mokykloje ir jau seniai puošusios mano rašomuosius darbus. Pradedu suprasti, kur reikia kabinti kablelius, kur tinka ir netinka nosinės. Man patiko, kad kun. Vaišnys užduodavo daug pamokų ir mus džiaugsmingai terorizuodavo sunkiais diktantais. Dabar aiškiai matyti, kad darome mažiau klaidų.

Dr. Maziliauskienės paskaitos patiko, bet būtų buvę geriau, jei būtume daugiau diskutavę. Dr. Klimo kirčiavimo pamokos buvo grynas džiaugsmas. Iš pradžių maišiau kirčių ženklus, bet dabar jau pradedu susigaudyti.

Tikrai nesigailiu, kad atvažiavau. Džiaugiuosi susitikusi su lektoriais, kurie nevengė kursantų, jų klausimų ir kompanijos.

Gaja Pemkutė. Po vakarienės visi lektoriai yra laisvi, tad ne vieną kartą esu su jais kalbėjusi. Kartais apie mokslo medžiagą, o kartais tik dėl to, kad galėčiau prisitarti ir nebijot ko nors paklausti. Niekad nėra pasitaikę, kad lektorius būtų nenorėjęs kalbėtis su kursantais. Tai man labai patiko, nes mažino tarpą tarp lektorių ir kursantų.

Seminare daug išmokau. Atrodo, kad išdykauju ir niekad nedirbu. Bet kai visi nuėina miegoti, aš išsitraukiu popieriaus ir ruošiu pamokas ar skaitau knygą. Man yra lengviausia taip daryti, nes niekas tada ne trukdo.

Rima Šilėnaitė. Visai netikėtai ir nelauktai radau žmonių, kuriems lietuvybė ir

Devintojo Lituanistikos seminaro dalyviai.

lietuviškumas yra esminis kasdieninis gyvenimas. Nemaniau, nors vis tikėjaus, kad gyvenime sutiksiu tokių žmonių. Įdomu, ar bus įmanoma šia patirtimi pasiremti ateityje, kai nuotaika vėl nusmuks...

Jonas Matulaitis. Čia turėjau progą ne tik patobulinti lietuvių kalbos žinias, bet geriau pažinti save ir kitus bei pabendrauti su nepaprastais žmonėmis.

Jūratė Raulinaitytė. Gyvendama "laukiniuose vakaruose" — San Franciske, kur labai maža lietuvių kolonija, retai gaunu progą kalbėti lietuviškai. Šį pavasarį pradėjau jausti, kad kalbu jau ne taip sklandžiai, kaip grįžus iš pereinamųjų metų seminaro. Man būtinai reikėjo lietuviškos aplinkos, kad atgytų mano lietuviškoji asmenybės pusė. Tad ir atvažiavau. Gavau net daugiau, negu tikėjausi. Pasirýžau ne tik dažniau lietuviškai skaityti, bet ir daugiau gilintis į ankstyvąją Lietuvos istoriją bei proistorę. Paklausiusi dr. Mickūno ir dr. Gimbuties paskaitų apie

proistorę ir mitologiją, labiau įvertinu lietuvių kultūros senumą bei grožį ir labai didžiuojuosi, kad esu lietuvaitė.

Gailė Šaltmiraitė. Čia atvažiavau pirmą kartą. Man labai patiko. Manau, kad čia daugiau išmokau negu per tryliką metų lituanistinėje mokykloje Toronte. Mano nuomone, nebaigus šio seminaro, negali sakyti, kad baigėi kokius nors lituanistinius mokslus. Bet vieno karto neužtenka — manau grįžti dar bent vieną kartą.

Edmundas Putrimas. Darbo čia yra gan daug: dienos ilgos, naktys trumpos. Visi lektoriai yra puikiai pasiruošę. Keli gal reikalauja daugiau iš studentų negu kiti, bet dažniausiai tokie yra labiau vertinami. Mano nuomone, kiekvienas lietuvių kilmės universiteto studentas turėtų bent kartą pereiti šiuos kursus, nes jie tikrai naudingi.

Joana Adamonytė. Pati nepastebėjau, kaip greitai prabėgo tos dvi savaitės. Darbo yra, bet yra laiko ir atsikvėpti. Daug išmo-

kau. Vakarinėse programose kiekvienas galėjo pasireikšti, kaip norėjo ir kiek norėjo. Man labai patiko, kad visi visą laiką kalbėjo lietuviškai. Jeigu kokią taisyklę ir užmirštu, bet jaučiu, kad padariau didelę pažan-

gą. *Nerija Gureckaitė.* Kuo daugiau aš čia išmokau, tuo labiau supratau, kiek mažai moku. Tobulinimosi procesas turi būti nuolatinis. Atvažiavusi į seminarą, aš tikėjausi pasitobulinti tik mokslo atžvilgiu, bet aš čia įsigijau ne tik geresnę lietuvių kalbos ir kultūros pažinimą, bet ir sustiprintą pažiūrą į savo lietuviškumą, į reikalą išlaikyti savo tautybę.

Monika Spudaitė. Nuo pasaulio atskirti ūkių, pievų ir miškų, visai negirdėjome anglų kalbos. Kalbėjom, rašėm ir galvojom tik lietuviškai. Per dvi savaites daugiau išmokau, negu per daug metų lietuviškose mokyklose.

Mindaugas Pleškys. Einant lituanistikos seminarui prie galo, viduje kyla nerimas, nes pastebi daug trūkumų savo žinių bagažę. Pagrindinis nusivylimas buvo lietuvių kalbos rašyba. Nors atrodo, kad išskalei taisykles, bet kai reikia jas praktiškai pritaikyti, pamatai, kad jos jau išgaravusios iš galvos.

Kalbant apie trūkumus, tuoj galima pastebėti laiko stoką, norint giliau įžvelgti į dėstomus dalykus. Pamatai šaltinių trūkumą. Turima biblioteka nepajėgia aptarnauti visų reikalavimų. Šiais metais pasigedome Lietuvos istorijos kursų.

Rasa Kaminskaitė. Iš pat ryto pradėjau pirma paskaita — lietuvių kalbos kultūra. Tai sunkių diktantų rašymas ir klaidų ištaisymas. Man tai buvo pakartojimas visų taisyklių, kurias buvau pamiršusi, ir įsidėmėjimas kai kurių naujų. Tad buvo gera praktika. Tačiau kyla toks klausimas: lietuvių kalbą ir rašybą aš taisyklingiau moku negu anglų; ar man, gyvenant Amerikoje, yra iš to naudos ir vertės? Taip pat kai kurso darbų beveik neįmanoma atlikti taip, kaip lektorius reikalauja ar nori, praeina noras tikrai stengtis, nes vis tiek neįstengsi. Kai motyvas mokytis yra tik baimė, kad

tave klasėje sudirbs, tai tik išmoksti kaip papūga atkartoti tai, kas reikalaujama.

Redaktorius pastaba. Į šį Rasos pasiskaidymą verta atkreipti dėmesį. Čia jos pareikštos mintys, kaip ji pati kartą pasisakė, buvo padiktuotos tokios nuotaikos, kuri greitai užaina ir greitai praeina. Rasa yra gera studentė, puikiai mokanti lietuvių kalbą, papratusi rašyti be klaidų. Tačiau mes norime, kad seminare gautų naudos ir tie, kurie "viską moka". Tuose diktantuose, kurie duodami seminare, klaidų padarytų ir lituanistinių mokyklų lietuvių kalbos mokytojai. Tad kartais vieną kitą klaidą padarydavo ir Rasa. Bet ji be reikalo jausdavosi "sudirbta", jeigu lektorius nurodydavo tas klaidas ir norėdavo, kad ateity jau jos neskartotų.

Rūta Pakstaitė. Didžiausiam savo nuste-
bimui radau didesnę grupę žmonių, negu būdavo bet kuriais metais pirmiau. Atvyko iš įvairių JAV, Kanados ir Europos vietų. Kaskart atvažiavusi randu naujų kursų, naujų lektorių su žavingomis žiniomis ir gerai paruoštomis paskaitomis. Taip pat ir mūsų lektoriai veteranai visuomet pateikia naujos medžiagos. Studentų akiračiai kasmet plečiasi. Su daugeliu studentų šiais metais susipažinau pirmą kartą.

Andrius Valevičius. Dažnai gyvenime taip atsitinka, kad gauni daugiau, negu tikėjaisi. Taip buvo ir šiame seminare. Turbūt man pati naudingiausia seminaro dalis buvo lietuvių kalbos kursai. Jaučiu, kad čia tikrai ko nors konkrečiai išmokau. Man buvo įteiktas savotiškas įrankis, kuriuo ateityje teks naudotis, ypač rašant mamai laiškus per Atlantą iš Vokietijos. Kaip tik šie kalbos kursai mane galėtų pavilioti atvykti čia dar ir kitą kartą.

Norėčiau šiek tiek pakritikuoti tik kursų organizavimą. Mano nuomone, "Seminaro vadovas" turėtų būti anksčiau paruoštas ir išsiuntinėtas studentams, kad kiekvienas žinotų, ko bus reikalaujama, kokias knygas reikia perskaityti. Jeigu tai būčiau žinojęs, būčiau geriau pasiruošęs tiems kursams (pvz. romano kursui), kurie reikalauja daug

skaitymo. Kai iš anksto pasiruoši, gauni daug daugiau naudos.

Zita Kripavičiūtė. Atvažiuodama į šį seminarą, tikėjausi išmokti tai, ko jaunystės dienomis neišmokau. Tai aukšto lygio tikslas! O kodėl gi taip norėjau šį tikslą pasiekti? Paskutiniaisiais dvejais metais esu įsijungusi į Lietuvos bendruomenės veiklą. Pasijutau šiam darbui nepakankamai pasiruošusi, nes mano lietuvių kalbos mokėjimas per silpnas. Neturėjau pakankamai pasitikėjimo savimi. Pajutau, kad mano žodynas per menkas, kad nelabai laisvai lietuviškai kalbu ir netaisyklingai rašau. Pajutau, kad reikia atšviežinti ir patobulinti lietuvių kalbos pagrindus. Žinojau, kad šis seminaras bus tik pradžia, kad čia visko neišmoksiu, kad toliau jau pati turėsiu tobulintis. Ar pasiekiau tai, ko tikėjausi? Manau, kad taip. Dabar man jau truputį lengviau rašyti ir kalbėti. Jau per posėdžius galėsiu drąsiau kalbėti.

Taip, šis seminaras yra nepaprastai naudingas ir reikalingas. Vienas iš geriausių dalykų yra, kad čia vieni kitus taiso: lektoriai kursantus, kursantai kitus kursantus, o kartais ir lektorius. . . Niekas dėl to neužsiima, bet visiems tai naudinga.

Pamačiau, kad per tas dvi savaites galima labai daug išmokti, jeigu tik nori ir stengiesi. Nežiūrint sunkaus darbo, labai daug pasisėmiau iš seminaro: ne tik kalbos, literatūros ir istorijos pagrindų, bet ir lietuviškos dvasios. Susipažinau su naujais žmonėmis, kurių tikslai yra tokie pat, kaip ir mano. Susikūrė naujos draugystės ne tik tarp studentų, bet ir tarp lektorių.

Norėčiau padėkoti visiems lektoriams, kad su mumis praleido tiek laiko, paaukodami savo atostogas ir norėdami mums padėti. Jų darbą mes labai įvertiname, nors gal jiems patiems ne visuomet tai yra aišku.

- Vengrijoje yra apie 100 jėzuitų vienuolių, daugiausia vyresnio amžiaus, nes krašto vyriausybė draudžia į vienuolyną priimti naujus narius.

- Lenkijoje yra apie 600 jėzuitų vienuolių. Krokuvos jėzuitų provincijoje yra apie 140 klierikų, besirušiančių kunigystei.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

SKLANDYTUVAS "LIETUVA"

Prienų bandomoje sportinės aviacijos įmonėje pagamintas sklandytuvas LAK-12 "Lietuva". Antanas Rūkas sklandytuvu nuskrido 300 km. Skrido 125 km per valandą greičiu. A. Rūkas pasiekė toliausią skridimo rodiklį: trikampiniu skridimu ir laužyta trasa nuskrido 766 km.

Liepos pradžioje Prienų padangėje pasirodė visai naujas ir skirtingas nuo kitų sklandytuvas "Nida". Juo skraidyti teks tik lakūnams bandytojams S. Naujaliui ir V. Šliumbai, nes sklandytuvas atiduotas valstybinių bandymų skyriui. Jo sudarytojas buvo Jonas Bankauskas, kuris "Nidos" sklandytuvo skrydžio laukė penkerius metus. Su juo dirbo jauniausi Lietuvos sklandytuvų sudarytojai: V. Gerlickas, K. Leonavičius, J. Montvila ir J. Paplauskaitė.

Sklandytuvo sukūrėjas buvo Balys Karvelis. Su juo kartu dirbo Jonas Bankauskas ir Janina Paplauskaitė.

KAUNO KAVINĖS

Laisvės alėjoje šiandien yra keturios gatvės kavinės: prie "Tulpės" ir "Pasakos", prie ketvirtosios saldumynų parduotuvės ir kavinė "Laumė". Kavinės įsteigtos, atnaujinant Laisvės alėją, kuri dabar skirta tik pėsčiesiems. Kai geras oras, kavinės gausiai lankomos. Gaila, kad veikiančios gatvės kavinės ne visai patogios. Padavėjos nešioja patiekalus pro tas pačias duris, pro kurias į kavinių patalpas įeina lankytojai. Kavinėse patiekalų pasirinkimas neįvairus: ledai, kava ir vaisių sultys.

LIETUVĖS DAUGIAVAIKĖS MOTINOS

Šiais metais Lietuvoje ordiniais ir medaliais apdovanotos 202 daugiavaikės motinos. "Motinos šlovės" pirmo laipsnio žymeiniu apdovanota 10 motinų, pagimdžiusių ir išauginusių devynis vaikus. "Motinos šlovės" antro laipsnio žymeiniu apdovanota 30 motinų, pagimdžiusių ir išauginusių aštuonis vaikus. "Motinystės medaliu" pirmo laipsnio apdovanotos 36 motinos ir "Motinystės medaliu" antro laipsnio apdovanotos 126 motinos.

LAISVĖS ALĖJOS KONCERTAI

Praėjusią vasarą pirmą kartą buvo koncertuojama Kauno Laisvės alėjoje. Beveik kiekvieną vasaros sekmadienį koncertuodavo Kauno miesto "Ažuolyno" pučiamųjų instrumentų orkestras, vadovaujamas J. Kučiausko. Orkestrui pritardavo būgnininkių grupė, vadovaujama R. Jasevičienės. Tai buvo praėjusios vasaros naujiena Laisvės alėjoje.

LIETUVOS MIŠKUOSE NYKSTA BARAVYKAI

"Tiesoje" skundžiamasi, kad Lietuvoje kasmet grybų dygsta vis mažiau. Vien tik rudeniniai baltikai dar pradžiugina grybautojus. Taurieji grybai, tikriniai baravykai, jau labai retai užtinkami. Rašoma, kad grybai Lietuvos miškuose mažėja dėl nemokšiško ir gobšaus grybavimo. Ieškant grybų išdrąskoma miško paklotė. Siūloma įvesti apsaugą. Medžioti ir žvejoti neleidžiama be draugijos nario kortelės. Grybautojai taip pat turėtų priklausyti Lietuvos gamtos apsaugos draugijai, ir grybauti galėtų tik turintys draugijos korteles. Miškus, kuriuose galima atkurti grybų augimo vietas, reikia paskelbti draustiniais, bent laikinai, kol juose bus atkurta nualinta grybiena.

MEDŽIOKLĖS TROFĖJŲ PARODA

Gamtos apsaugos ir jos grožio puoselėjimu besirūpinančių draugijų pastangomis Pasvalyje ištisą mėnesį vyko paroda. Pasvaliečiai lig šiol neturėjo progos parodyti saviškiams laimėtų žymenų. Iš Pabaltijo parodų, olimpinės parodos Maskvoje ir pasaulinės parodos Bulgarijoje, pasvaliečiai turi

parsivežę septynis aukso, šešiolika sidabro ir dvylika bronzos žymenų. Medžioklės žymenų parodoje išstatyta apie du šimtai daiktų. Elnių, briedžių ir stirnų ragai. Šernų iltys. Įvairių žvėrių ir paukščių iškamšos. Pastarosios įkurdintos tarsi natūralioje jų aplinkoje: miško, papievių ir balų kampeliuose. Paroda panaši į mažą zoologijos muziejų.

Parodą ruošti padėjo Lietuvos sodininkystės draugijos Pasvalio skyriaus gėlininkai su vasaros gėlių žiedų puokštėmis. Įeinant į gėlių skyrių, ant durų užrašyti žodžiai: "Kas aš be medžio, be žolės, be paukščio?" Gėlių salėje didžiulės baltų ramunių ir jazminų puokštės, raudonos rožės ir nusvirusios liūtpėdės su gelsvais baltais žiedeliais.

TAURAGĖJE MIŠKININKŲ SUVAŽIAVIMAS

Bandomajame miško pramonės ūkyje surengtas pirmasis Lietuvoje miškininkų ir jaunųjų žinovų apie miškus suvažiavimas. Jame dalyvavo beveik šimtas jaunuolių ir merginų iš Lietuvos miškų ūkio įmonių ir draugijų. Jie dalijosi darbo patirtimi ir sunkumais, kuriuos sutinka miškininkas, paskirtas į tarnybos vietą. Suvažiavime padarė pranešimą Lietuvos miško pramonės ir miškų ūkio ministras V. Lukaševičius. ("Lai kas ir įvykiai")

SKULPTORIAUS SUKAKTIS

Skulptorius Bronius Pundzius atšventė 75 metų amžiaus sukaktį. Skulptūros mokyklą jis pradėjo Kauno meno mokykloje 1933-38 m. Paryžiuje lankė aukštąją dekoratyvinės dailės mokyklą. Septyni B. Pundziaus darbai saugomi šios mokyklos muziejuje. Paryžiuje skulptorius apdovanotas pirmojo ir antrojo laipsnio žymenimis. Grįžęs į Lietuvą, dėsto meno mokyklose. Žymiausias B. Pundziaus darbas — S. Dariaus ir S. Girėno atvaizdai, kuriuos jis iškalė ant Puntuko akmenų.

LITERATŪRINĖS VIETOS

Garsus savo literatūrinėmis vietomis Vilniaus kaviškio rajonas. Iš šio rajono kilę daug rašytojų. Žiūrų-Gudelių kaimas — V. Pie-

tario tėviškė. Juodupėnuose gimė B. Pranskus-Žalionis. Rūdų kaimas — K. Kubilinsko gimtinė. Kiršai — Salomėjos Nėries tėviškė. Paežeriuose — Y. Kudirkos gimtoji sodyba. Čia pat ir A. Kriščiukaičio-Aišbės tėviškė. Rajone saugomas jų atminimas, prižiūrimos išlikusios sodybos. Įsteigti visuomeniniai muziejai. Pastatyti paminkliniai akmenys.

KĖDAINIŲ RAJONO KOLŪKIS — ARISTAVA

Aristavos kolūkis laikomas vienu iš gražiausių respublikoje. Soduose skendi dešimtys namų. Juose yra visi patogumai. Nutiesta plačios asfaltuotos gatvės. Gyvenvietėje yra erdvus prekybos centras. Naujai pastatytas vaikių darželis, mokykla ir kiti kultūrai skirti pastatai.

VILNIUJE GAMINAMI ELEKTROS VARIKLIAI

Šiomis dienomis nuo Vilniaus elektrotechnikos gamyklos "Elfos" bėgamųjų diržų nuimtas 50-milijonasis elektros variklis. Šie varikliai su įmonės ženklu parduodami 40-čiai pasaulio šalių. Jie panaudojami šaldytuvams, skalbimo mašinoms, muzikos aparatams.

NAUJAS MUZIEJUS

Šiauliuose, pėsčiųjų bulvare, Vilniaus gatvėje atidarytas pirmasis respublikoje visuomeninis radijo ir televizijos muziejus. Jame daug senų ir naujų radijo ir televizijos aparatų bei įvairių įrengimų. Šiauliečiai dideli radijo ir televizijos mėgėjai. 1918 m. pirmasis Lietuvoje radiju pradėjo domėtis šiaulietis B. Tolutis. 1932 m. jis pirmasis gavo Lietuvoje radijo mėgėjo leidimą.

PAMINKLAI ANTANUI VIENUOLIUI

A. Vienuolio vardu pavadinta Anykščių miesto 2-oji Vidurinė mokykla. Ant Šventosios upės kranto iškilmingai atidengtas paminklas A. Vienuoliui. Paminklo autoriai — Lietuvos valstybinės premijos laimėtojas skulptorius P. Aleksandravičius ir respublikos nusipelnęs architektas V. Gabriūnas. Rašytojo 100-ųjų gimimo metinių išvakarėse buvo atidarytos durys į naujai atremontuotą namą-muziejų su nauja, dar nematyta paroda.

KOMUNISTŲ MOKYKLA

Kaune jau septyneri metai "Aušros" buities tarnybos įmonių ir draugijų susivienijime veikia jaunųjų komunistų mokykla. Jai vadovauja susivienijimo partinio komiteto sekretoriaus pavaduotojas A. Stuokas. Praėjusiais mokslo metais šią mokyklą lankė 39 klausytojai.

75 METŲ SUKAKTUVĖS KANKLIŲ ANSAMBLIUI

Prienų rajone, Skriaudžiuose, prieš 75-erius metus įvyko pirmasis Lietuvoje kanklių ansamblio koncertas. Tada ansambliui vadovavo Pranas Puskunigis. Šiandien ansambliui vadovauja Antanas Degutis, Prano Puskunigio mokinys.

ISPANIJOS MENININKAI LANKĖSI LIETUVOJE

Ispanijos dienos Lietuvoje buvo spalio mėn. Vilniaus ir Kauno muziejuose buvo Ispanijos taikomosios dailės, tapybos ir turistinių plakatų parodos. Vilniaus koncertų salėse koncertavo Madrido tautinis ansamblis.

JUOZO GRUODŽIO GYVENIMAS IR KŪRYBA

A. Ambrazas parašė ir išspausdino monografiją apie Juozą Gruodį. Ona Narbutienė savo straipsnyje "Ilgamečio darbo vaisiai" sako, kad tai stambiausia lietuvių muzikologijos monografija ir bene vienintelė, kurioje skiriama labai daug vietos muzikinės kalbos elementų bei jų visumos mokslinei analizei. Knyga turi 374 puslapius. Ši monografija šiandien labai svarbi, artėjant J. Gruodžio šimtosioms gimimo metinėms.

MOKSLO METŲ PRADŽIA

Lietuvoje mokslo metus pradėjo per 12 tūkstančių moksleivių. Tebestatomos 23 naujos mokyklos, kurios bus baigtos, jau mokslo metams prasidėjus. Daugiausia mokyklų statoma Vilniuje, Kaune, Utenoje ir kituose miestuose.

METRAŠČIAI IR MONOGRAFIJOS

Neseniai pasirodė knyga — Lietuvos teatro draugijos straipsnių rinkinys "Teatras". Tai pirmoji tokio pobūdžio knyga. Ji skirta teatro renginių sunkumams išspręsti. Mokslui žengiant pirmyn, kasmet pasirodo

ir naujų mokslo darbų rinkinių, metraščių bei almanachų. Šiandien Lietuvoje tokio pobūdžio knygų leidžiama apie septyniasdešimt pavadinimų. Daugumą jų ruošia aukštosios mokyklos. Kauno politechnikos institutas išleido "Fizinės elektronikos" pirmąją knygą. Ruošiama antroji knyga "Automatizuotas techninis projektavimas". Mokslo pasaulyje gerai žinomos Lietuvos Mokslų akademijos Fizikinių techninių energetikos sunkumų instituto leidžiamos monografijos "Šiluminė fizika".

APIE LIETUVĄ

Vengrijos laikraštis "Naplo" išspausdino eilę straipsnių apie Lietuvą. Jų autorė žurnalistė Julija Balodi pasakoja apie Lietuvos sostinę Vilnių, Kauną, pajūrį. Straipsnių autorė supažindina skaitytojus su Lietuvos istorija ir šių dienų gyvenimu.

LIETUVOS GAMINIAI Į SUOMIJĄ

Iš Lietuvos į Suomiją siunčiamos kai kurių statybinės medžiagos, įrankiai, audiniai, žaislai ir kiti įvairūs gaminiai. Iš Suomijos įsivežama medicinos įrankiai ir aparatai, įvairūs mechaniniai pjūklai ir plataus vartojimo prekės.

KUKURŪZAI LIETUVOJE

Gerus kukurūzus moka užauginti Kapluko rajono Bagotosios kolūkio žemdirbiai. Mechanizatoriai Antanas Kraujalis ir Justinas Vilkaitis pripažinti kukurūzų augintojais. Jie kasmet juos sėja ir augina. Šie metai buvo nelabai palankūs kukurūzų auginimui, bet jų sukaupta patirtis leido pasiekti neblogų vaisių. Susmulkintus kukurūzus maišant su šiaudais, pagaminamas geras silosas.

LIETUVOS GEOLOGŲ PASIEKIMAI

Gerų rezultatų pasiekė Lietuvos geologai. Valdybos vienetas pilnai įvykdė geologines užduotis. Perduota užsakovams 101 artezinis gręžinys. Vienuolikoje Lietuvos miestų vykdomos gėlo požeminio vandens paieškos. Pramonei perduota vienuolika smėlio ir žvyro telkinių.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

* Kretingos ir aplinkiniuose rajonuose kasmet pasodinama apie 700 ha miškų.

* Gamtinės dujos pirmą kartą panaudotos Vilniuje 1956 m. rugpjūčio 21 d. Čiurlionio gatvėje Nr. 17. 1961 m. rugpjūčio 13 d. gamtinės dujos pasiekė Vingio parką. Šiandien gamtinės dujos 700 km ilgio požeminiais vamzdžiais aptarnauja ne tik Vilniaus miestą, bet ir apylinkes.

* Vilniaus "Lėlės" teatras savo naująją darbo metų dalį pradėjo rugsėjo 5 d. Suomijos sostinėje Helsinkyje. Teatro vyriausia vadovė — Laima Lankauskaitė. Lėlių teatro vyriausias dailininkas — V. Mozūras.

* Lietuvoje šiemet neužderėjo grybai, o taip pat spanguolės ir bruknės. Užtat, kaip seniai nematyta, apkibo kekėmis šermukšniai. Žmonės puolė kuo greičiau ir kuo pilnesnius maišus prisikimšti uogų, nesvarbu koku būdu. Daug gražių šermukšnių medžių liko vien stagarai be šakų ir lapų. Atsirado tokių uogautojų, kurie su kirviu rankoje kirtu pakely šermukšnių šakas. Nuo nukirstų šakų plėšė uogų kekes ir kimšo į plačiai atidarytą automobilio bagažinę. Jei atsigaus kada nors aplaužyti ir apkapoti medeliai, praeis daug metų, kol jie sužydės ir užaugins ugniaspalves uogas.

* Kauno miesto centre ties Mickevičiaus ir Donelaičio gatvių sankryža pradėta statyti svetingumo rūmai. Jie bus devynių aukštų ir turės 330 kambarių kelionių mėgėjams.

- Čilėje paskutinių ketverių metų laikotarpy klierikų skaičius didžiosiose seminarijose paaugo iš 127 iki 300, taigi daugiau negu dvigubai. Tikinčiuosius dabar aptarnauja daugiau negu du tūkstančiai kunigų. Vyrų vienuolių yra apie 900, o seselių 4800. Čilėje yra 11 milijonų gyventojų, iš kurių 10 mil. katalikai.

- JAV-se 1981 metų pabaigoje kalėjimuose buvo 364.000 kriminalistų. Dar 1.423.800 buvo paleistų už užstatą ar policijos priežiūron. Iš 83 JAV gyventojų vienas buvo kalėjime ar policijos priežiūroje.

- Popiežių bandęs nužudyti Mehmet Ali Agca buvo komunistinės Bulgarijos slaptosios policijos, veikiančios Maskvos KGB žiinoje, tarnyboje. Jis buvo gausiai finansuojamas. Kelionėms lėktuvais ir prabangiems viešbučiams jis buvo išleidęs apie 50.000 dol. Žinias apie tai "Reader's Digest" žurnale paskelbė laikraštininke Claire Sterling.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

KAI KURIŲ ŽODŽIŲ RAŠYBA IR VARTOSENA

Vienas mūsų bendradarbis atsiuntė sąrašą įvairių žodžių, kurių rašyba ar vartosena daugeliui kelia abejonių. Nutarėme tą jo atsiųstą sąrašą dar praplėsti ir paaiškinti, pasinaudojant 1939 m. Lietuvoje išleistu "Kalbos patarėju", kuris yra perspausdintas A. Salio raštų I tome (269-454 psl.), o taip pat ir 1976 m. Lietuvoje išleista knygele "Kalbos praktikos patarimai".

Pirmiausia praretintais spaudmenimis duosime vadinamuosius antraštinius žodžius. Jeigu kuris iš jų klaidingas ar nevertotinas, tai po jo dėsime brūkšnį, o po brūkšnio pateiksime jo vartotiną atitikmenį. Jeigu kuris žodis yra vartotinas, bet bendrinei kalbai labiau teiktinas kitas, tai po to antraštinio žodžio rašysime kablelį, o po kablelio duosime tą teiktinesnį žodį. Jei kurie žodžiai bus tolygiai geri ir vartotini, tai tarp jų dėsime lygybės ženklą. Po svetimybų skliausteliuose pažymėsime, iš kurios kalbos jie yra kilę. Kai kuriuos žodžius ir jų vartosena plačiau paaiškinsime, duodami vieną kitą pavyzdį.

Galbūt tokių žodžių aiškinimas tęsis per kelis numerius, todėl skaitytojams patariame šių įvadinių pastabų nenumesti, kad, reikalui esant, būtų galima pasižiūrėti ir pasitikrinti.

abuojas. Šio žodžio reikšmė yra: *piktas, nedoras, blogas, įkyrus*. Tad jis nevertotinas vietoj žodžio *abejingas*. *Abuojumas* nėra *abejingumas*, bet *piktumas, nedorumas* ir t.t.

ačiū (gud. *aciū*) = *dėkui* (gud. *diakuj*). Apie šiuos du sinonimus yra rašęs V. Urbutis savo straipsnyje "Dabartinės baltarusių kalbos lituanizmai" (*Baltistica*, V/1/, p. 49). Jisai sako, kad *dėkui* yra atkeliavęs iš gudų, bet *ačiū* gudai galėjo pasiskolinti iš lietuvių.

aerodromas ir aerouostas. Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne duodamos šitokios šių žodžių prasmės: *aerodromas* — vieta lėktuvams pakilti ir nusileisti; *aerouostas* — aerodromas su visais įrenginiais ir specialiomis tarnybomis. Kai kurie siūlo šiuos žodžius sulietuvinti ir sakyti *ora-uostis*. Bet dabar dar toks žodis nėra plačiau vartojamas,

apibūdinti — apibūdinti,

antrašas, adresas,

apikaklė, apykaklė,

apirankė, apyrankė,

apveizda — apvaizda,

atydus — atidus.

atspausdinti reikia skirti nuo *išspausdinti*. *Atspausdiname* jau išspausdintą dalyką, o *išspausdiname* tai, kas dar nespausdinta.

atstovauti ką — atstovauti kam: jis atstovavo mūsų *draugijai* (ne *draugiją!*).

aukštai gerbiamas — didžiai gerbiamas,

beždžionė — beždžionė,

blūdyti (gud. *bludyt'*) — kliedėti, pamišusiam būti, kvailioti,

britvonas (lenk. *brytwana*) — keptuvas.

bujoti (lenk. *bujac*) — augti, klestėti, vešėti.

būtenybė — būtinybė,

cibukas (gud. *cybuk*) — pyпкиakotis.

cibulis (šen. lenk. *cybula*) — svogūnas,

dailydė — dailidė,

dainorėlis — dainynėlis,

elgėsys — elgesys.

esmėje, **esminiai** — iš esmės, esme: Pvz.: Šie du dalykai iš *esmės*, *savo esmės* (ne *esmėje* ar *esminiai!*) skirtingi,

farširuoti (lenk. *farszyroiwac*, rus. *farširovat'*) — kimšti. Pvz.: *kimšta* žuvis,

kimšti pomidorai,

fiziniai (prieiv.) — fiziškai.

f r a n t a s (lenk., rus. *frantu* — dabita, puošėika, puošėiva.
g a i l e s y s = gailestis.
g a l i m a i — kaip galima, kiek galint, kiek galėdams. Pvz.: Padaryk *kaip galima*, *kiek galint*, *kaip galėdamas* (ne *galimai!*) greičiau.
g a l u t i n a s — galutinis. Bet priev. *galutinai*.
g a l v o s ū k i s = galvosūkis,
g a r b a n u o t i — garbanoti,
g a ž d i n t i — gąsdinti,
g e g u ž i n ė — pasilinksminimas,
g e g u ž y n ė yra vieta, kur yra daug gegužių.
g e g u ž i s gegužė (mėnuo). Poezijoje galima sakyti ir *gegužis*.
g e l ž k e l i s, geležinkelis,
g e r b ū v i s (plg. lenk. dobrobyt, vok. Wohlsein) — gerovė,
g ė r ė t i s — gėrėtis.
g r ė s i a, *g r a s i n i m a s* — gresia, grasinimas.
g r i a u ž t i, graužti,
g r i u v ė s i a i — griuvėsiai,
i d ė j a — idėja,
į d o m a u t i s — domėtis,
į g a l i a v i m a s — įgaliojimas
į g a l i u o t i — įgalioti,
į k a i n u o t i — įkainoti,
i l g e s y s — ilgesys.
į p a č, *į p a t i n g a s* — ypač, ypatingas,
y s č i u s — iščios,
į s i m y l ė t i į ką — įsimylėti ką.
i š k a l n o (lenk. z gory) iš anksto,
į Ź u l u s — įžūlus.
j o m a r k a s (lenk. jarmark, rus. jarmarka, vok. Jahrmarkt) — prekybosmetis,
j u d e s y s — judesys,
j u m o r a s (rus.umor) — humoras, (b.d.)

TRUMPAI IŠ VISUR

- Jugoslavijos katalikai organizuoja pagalbą Lenkijos katalikams. Siunčiami maisto siuntiniai ir pinigės aukos, bendradarbiaujant su Lenkijos katalikų Bažnyčia.

- Lietuvos vyčiai turi 3519 narius 55-se lietuvių kolonijose. Jie savo laiškais spaudai ir daugeliu kitų būdų daug padeda Lietuvos reikalams ir yra susirūpinę savo narių religiniu ugdymu.

- Popiežius Jonas Paulius II pakvietė auksinį kunigystės jubiliejų švenčiantį kun. dr. Juozą Vaišnorą koncelebruoti su juo šv. Mišias Castelgandolfe, popiežiaus privačioje koplyčioje. Pasikalbėjo su juo apie Lietuvos Bažnyčios reikalus, ypač ryšium su naujai paskirtais vyskupais. Kun. dr. J. Vaišnorai švenčiant jubiliejų Romoje, buvo gauta iš Vatikano valstybės sekretoriaus kard. Casaroli telegrama — pasveikinimas ir paties popiežiaus palaiminimas.

- Bulgarijos vyriausybė uždraudė mokytį tikybos vaikus, jaunesnius kaip 16 m. amžiaus. Taigi ir sutvirtinimas vaikams negalės būti teikiamas anksčiau negu jie sulauks 16 metų.

- Nikaragvoje imamas labai negarbingų komunistinių prievartos veiksmų prieš Bažnyčią. Sostinės Managvos vyskupas Miguel Ogando Bravo pasmerkė šmeižto tikslais surežisuotą tokią propagandą: tos arkivyskupijos katalikų radijo ir komunikacijų direktorius kun. Bismark Caballo vieną vidurdienį nuėjo aplankyti charizmatikų sąjūdžio vadovės Marisos Castillo. Jie laukė dviejų jos vaikų grįžtant pietų iš mokyklos. Tuo metu įsiveržė 4 ginkluoti vyrai, privertė juos nusivilkti drabužius, ir taip tie keturi sandanistų policininkai išstūmė juos į gatvę, kur jau laukė grupė fotografų, laikraštininkų ir sandanistų šalininkų. Kai dienraštis "Prenso" atsisakė skelbti šią kunigą šmeižiančią sandanistų informaciją, jis buvo keturioms dienoms uždarytas.

- Čekoslovakijoje dviejuose moterų vienuolynuose milicija darė kratas. Buvo įsibrovę su šunimis kelios dešimtys milicininkų. Iš vienuolių atėmė religines knygas, maldaknyges, privačius užrašus. Čekoslovakijoje pagriežtinta priespauda prieš tikinčiuosius.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSURSIA

Ateinančiais metais ruošiamo ekskursiją į Skandinaviją. Aplankysime Norvegiją, Švediją, Suomiją ir Daniją. Išvykstame birželio 4 d. ir grįžtame birželio 22 d. Ekskursijos kaina (įskaitant viešbučius, maistą, arbatpinigius) iš Čikagos — 2435 dol., iš Niujorko — 2315 dol. Dėl smulkesnių informacijų kreipkitės tiesiog į kelionių biurą: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telef. (312) 238-9787-

DVIDEŠIMT KETVIRTASIS “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURAS

Dvidešimt ketvirtasis konkursas bus atskirai suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiems skiriama tema — **Šiandieninės šeimų problemos**. Čia galima rašyti apie įvairiausias šeimų problemas: pasiruošimas šeimos gyvenimui, santykiai tarp vyro ir žmonos, tarp tėvų ir vaikų, kas padeda šeimoms išsilaikyti, kas jas griauja, pavydas šeimoje, skyrybos, neištikimybė, mišrios šeimos (religiniu, tautiniu, išsilavinimo atžvilgiu), problemos, vykstant gyvenimo permainoms ir t.t.

Jaunimui skiriame šešias temas: **1. Kaip vertinti mūsų jaunimo tikėjimą? 2. Jaunimo pažiūra į moralę. 3. Užtuot keikus tamsą, geriau uždegti bent mažą žvakutę. 4. Ar nauda, ar našta būti lietuviu svetimame krašte? 5. Ar galima išlikti lietuviu be lietuvių kalbos? 6. Vyresnieji nesuprantami: vienaip kalba, kitaip elgiasi.**

Vyresniųjų rašinio ilgumas turėtų būti maždaug 2000-3000 žodžių, jaunesniųjų — gali būti trumpesnis. Straipsniai, pasirašyti slapyvardžiu, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąjį pavardę, adresą ir telefoną, turi pasiekti redakciją ne vėliau kaip 1983 m. kovo mėn. 15 dieną.

Vyresniesiems skiriamos trys premijos: I — 200 dol. (mecenatai Gediminas ir Sofija Mickevičiai), II — 150 dol. (mecenatas Vytautas Vizgirda), III — 100 dol. (mecenatė Veronika Janušaitienė). Jaunesniesiems skiriamos taip pat trys premijos: I — 75 dol. (mecenatas N.N.), II — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė), III — 25 dol. (mecenatas N.N.).

Jaunimo konkurse gali dalyvauti asmenys iki 25 metų amžiaus, o vyresniųjų — visi. Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” metinėje šventėje gegužės mėn. 1 d. Jaunimo Centre.

RELIGINĖS LITERATŪROS PREMIJA

Ateitininkų federacijos lietuvių religinės literatūros premija už 1981 ir 1982 metais pasirodžiusį geriausią religinio pobūdžio veikalą bus paskirta 1983 metų pradžioje.

Premijos (2000 dol.) mecenatas — kun. dr. Juozas Prunskis.

Religinio turinio veikalų leidėjai arba autoriai prašomi atsiųsti po vieną rekomenduotinių knygų egzempliorių premijos komisijai iki 1983 m. sausio 15 dienos Antano Vaičiulaičio adresu: 9307 Chanute Drive, Bethesda, Md. 20014.

Federacijos valdyba

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.